

B&B
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA

Diplomsko delo višješolskega strokovnega študija
Program: Ekonomist
Modul: Organizator podjetništva in trženja

MEDIACIJA – NAČIN REŠEVANJA SPOROV MED SUBJEKTI

Mentor: dr. Andrej Friedl
Lektorica: Metka Bartol, prof. slov.

Kandidatka: Valerija Potočnik

Kranj, maj 2021

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju dr. Andreju Friedlu za vso strokovno pomoč in svetovanje pri izdelavi tega diplomskega dela.

Posebna zahvala gre družini in prijateljem za vso pomoč, potrpljenje in podporo med samim študijem ter pri izdelavi tega diplomskega dela.

Zahvalila bi se rada tudi vsem anketirancem, ki so prijazno odgovarjali na vprašanja v anketi.

Zahvaljujem se tudi lektorici profesorici Metki Bartol, ki je to diplomsko nalogo jezikovno in slovnično pregledala ter uredila.

IZJAVA

Študentka Valerija Potočnik izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Andreja Friedla.

Skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovoljujem objavo tega diplomskega dela na spletni strani šole.

Dne _____

Podpis: _____

POVZETEK

Pričujoča diplomatska naloga obravnava prednosti reševanja sporov z uporabo mediacije. Mediacija je skupen dogovor obeh vpletenih strank s pomočjo mediatorja. Po poslušanju obeh vpletenih subjektov in tehtnem premisleku mediator obema predlaga poravnavo, ki bi bila za obe strani sprejemljiva in pravična.

Spori med subjekti so nekaj običajnega, do njih pa prihaja zaradi različnih razlogov. Velikokrat je predmet spora nespoštovanje pogodbenih obveznosti ter medsebojnih dogovorov glede finančnih obveznosti itn. Zaradi velikega števila sporov se čakalne vrste sodnih postopkov daljšajo, zaradi česar se je v Sloveniji leta 2001 začelo uvajati mediacijo kot alternativo možnost rešitve spora. V večini primerov si sprti stranki po rešenem sporu želita sodelovati naprej, zaradi česar je mediacija idealna rešitev, ki omogoča takšen zaključek. Zaključek mediacijskega postopka je po navadi ugodna rešitev za obe vpleteni stranki.

Obe stranki se zavedata, da reševanje spora prek sodišča vodi v visoke stroške in potencialno možnost prenehanja obstoja poražene stranke, prek mediacije pa se lahko dogovorita za rešitev, ki bi bila cenovno ugodna za obe strani. S pomočjo primerjave ugotovitev strokovnjakov bomo predstavili mediacijo in postopke za njeno uspešno izvedbo. S pomočjo ankete pa bomo ugotavljali, kako so ljudje seznanjeni z možnostjo mediacije in ali bi se odločili zanjo. Ugotovitve bomo strnili v smiselno celoto in jih predstavili kot priporočilo za uporabo mediacije v prihodnje.

KLJUČNE BESEDE

- mediacija, mediator, spor, sporazum, mnenja strokovnjakov, alternativna rešitev spora

ABSTRACT

This thesis addresses the benefits of dispute resolution with the use of mediation. Mediation is a common agreement between the two involved parties with the help of a third party, called mediator. After listening to both involved parties and taking into account the serious consideration of both, the mediator proposes a settlement that would be acceptable and fair to both sides.

Disputes between subjects are commonplace, and they come about for various reasons. It is often the subject of a dispute to disregard contractual obligations, mutual financial commitments, etc. Due to the large number of disputes, the queue of court proceedings has been lengthened, which led to the initiation of mediation in Slovenia in 2001 as an alternative dispute resolution solution. In the majority of cases, after the settled dispute, the disputed party wishes to cooperate, which makes mediation an ideal solution that allows such a conclusion. The conclusion of the mediation process is usually a favorable solution for both involved parties.

Both parties are quite aware that the resolution of the dispute through the court leads to high costs and potentially the possibility of closing down business of a defeated party. With mediation, both parties can agree on a solution that would be affordable for both. By comparing the findings of experts, we will present mediation and procedures for successful implementation of this. Through the survey, we will determine how people are aware of the possibility of mediating and whether to opt for it. We will summarize the findings in a meaningful whole and present them as recommendations for usage of mediation in future.

KEYWORDS

- mediation, agreement, dispute, mediator, settlement, parties, alternative dispute solution

KAZALO

1	UVOD	1
1.1	Opredelevitev področja raziskovanja in problema	1
1.2	Opis namena, ciljev in hipoteze	1
1.3	Predvidene metode raziskovanja	1
2	POJEM MEDIACIJE IN GLAVNE ZNAČILNOSTI.....	2
2.1	Alternativno reševanje sporov	2
2.2	Mediacija in njena teoretična izhodišča	2
2.3	Zgodovina mediacije	5
2.4	Temeljna načela mediacije	7
2.5	Vrste mediacij	8
2.6	Potek mediacije.....	9
2.7	Prednosti in pozitivni učinki mediacije	10
2.8	Uporaba mediacije pri reševanju sporov na delovnem mestu.....	11
2.9	Dejavniki, ki vplivajo na uspešnost mediacije	12
2.10	Izbira mediatorja.....	13
3	PRAVNA UREDITEV MEDIACIJE V SLOVENIJI	13
3.1	Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah (ZMCGZ)	13
3.2	Zakon o alternativnem reševanju sodnih sporov (ZARSS)	14
4	Opis poklica: Mediator v sodnih sporih	16
5	SODNI POSTOPEK ALI MEDIACIJA	19
6	EMPIRIČNE UGOTOVITVE	21
7	RAZLOGI ZA NEPOZNAVANJE MOŽNOSTI UPORABE MEDIACIJE.....	23
8	ZAKLJUČEK	27

KAZALO TABEL

Tabela 1: Spol sodelujočih v anketi.....	21
Tabela 2: Število sodelujočih v anketi po starosti.....	22
Tabela 3: Stopnja izobrazbe sodelujočih v anketi.....	23
Tabela 4: Poročilo Okrožnega sodišča v Ljubljani za leto 2019 – vse skupaj.....	38
Tabela 5: Poročilo Okrožnega sodišča v Ljubljani za leto 2019 – pravdne zadeve..	39
Tabela 6: Poročilo Okrožnega sodišča v Ljubljani za leto 2019 – družinske zadeve.....	39
Tabela 7: Poročilo Okrožnega sodišča v Ljubljani za leto 2019 – gospodarske zadeve	39
Tabela 8: Poročilo Okrožnega sodišča v Ljubljani za leto 2019 – okrajna sodišča..	40

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spol anketirancev	24
Graf 2: Starost sodelujočih anketirancev	25
Graf 3: Stopnja izobrazbe sodelujočih anketirancev	26

1 UVOD

1.1 OPREDELITEV PODROČJA RAZISKOVANJA IN PROBLEMA

Reševanje sporov prek mediacije je hiter, varen in cenovno najugodnejši način reševanja sporov med dvema subjektoma. V tujini se kar od osemdeset do devetdeset odstotkov vseh sporov, ki se rešujejo z uporabo mediacije, reši pozitivno. Področje raziskovanja in problem, s katerima se ukvarjamo v tej diplomski nalogi, izhajata iz izhodišča, da se sprte stranke še premalo zavedajo, da takšen način reševanja njihovih sporov sploh obstaja. Cilj mediacije je skupen dogovor obeh vpletenih strank s pomočjo mediatorja. Po poslušanju obeh vpletenih subjektov in tehtnem premisleku mediator obema predlaga poravnavo, ki bi bila za obe strani sprejemljiva in pravična. Medtem ko reševanje spora prek sodišča vodi v visoke stroške in poraz ene od strank, je cilj mediacije poravnava brez poražencev.

1.2 OPIS NAMENA, CILJEV IN HIPOTEZE

Diplomska naloga bo obravnavala prednosti reševanja sporov z uporabo mediacije v primerjavi z njihovim reševanjem prek rednih sodišč, kjer so stroški lahko zelo visoki in postopki dolgotrajni. Končni cilj mediacije je, da se spor konča s poravnavo, to je tako, da vsaka stran malo popusti pri svojih zahtevah, s čimer stranki zbližata in uskladita svoja stališča po vmesni poti. Predstavili bomo izobraževanje za pridobitev naziva mediator, delo mediatorja, njegove naloge in pooblastila pri reševanju sporov. *Namen diplomske naloge* je poudariti pomen alternativnega reševanja sporov prek mediacije s *ciljem*, da bi s tem prispevala k ozaveščanju o svojem pomenu. V nalogi s predstavitvijo prednosti uporabe mediacije želimo *potrditi hipotezo*, da je ta lahko veliko ugodnejši način razreševanja sporov v primerjavi s sodno potjo, saj pomeni, da sta v sporu obe stranki zmagovalki in poslovno lahko sodelujeta še naprej.

1.3 PREDVIDENE METODE RAZISKOVANJA

Z *deskriptivno metodo* bomo prikazali pojem in glavne značilnosti mediacije ter postopke za njeno uspešno izvedbo. S pomočjo intervjuja bomo ugotavljali, kako so ljudje seznanjeni z možnostjo mediacije in ali bi se v primeru spora odločili zanjo. S pomočjo ankete bomo nadalje *analizirali*, koliko in če sploh sodelujoči vedo, kako dolgotrajni in dragi so postopki na sodiščih. S *sintetično metodo* bomo ugotovitve strnili v smiselno celoto. Za pridobitev strokovnih stališč in pogledov bomo preučili več različnih virov, tako iz knjig, časopisov, interneta in drugje. Opravili bomo tudi pogovor z dvema mediatorjema, ki bosta predstavila, kako poteka mediacija v praksi.

2 POJEM MEDIACIJE IN GLAVNE ZNAČILNOSTI

2.1 ALTERNATIVNO REŠEVANJE SPOROV

Mediacija je ena izmed oblik alternativnega reševanja nastalih sporov (ARS), med katerimi se na področju gospodarskega urejanja sporov uporablja tudi zgodnja nevtralna ocena spora izbranega strokovnjaka, t. i. minitrial, ki ga preigrajo pravni zastopniki strank in na koncu strankama sporočijo verjeten izid sodnega spora, ter odbori za reševanje sporov, ki jih stranki imenujeta za čas pogodbe. ARS se zelo priporoča še posebej v mednarodnem poslovanju (Rakmo, 2018).

V teh postopkih ne odloča sodišče, ampak prideta stranki s pomočjo mediatorja ali drugih oseb do sporazumne rešitve spora (poravnave). Lahko rečemo, da obe stranki izideta iz spora kot zmagovalki. Zelo pomembna oblika alternativnega reševanja sporov je tudi arbitraža, ki se priporoča po tem, ko so izčrpane mediacija in druge oblike ARS. Arbitraža je zasebno razsodišče, kjer se stranki zavežeta, da bosta spoštovali odločitev, ki jo v sporu sprejme arbiter posameznik ali arbitražni senat, ki sta ga imenovali stranki sami. Arbitraža ima v primerjavi z rednim sodnim postopkom številne prednosti. V nasprotju s poravnavo med strankama, do katere pride pri mediaciji in drugih oblikah ARS, pa iz arbitražnega postopka vendarle ena stranka izide kot zmagovalka, druga pa kot poraženka. Zaradi posebnih pravil, tudi mednarodnih konvencij, ki omogočajo hitro priznavanje in izvrševanje arbitražnih odločb, se rešitev, do katere prideta stranki v postopku mediacije, lahko preoblikuje v arbitražno odločbo (Rakmo, 2018).

Sporazum po uspešni mediaciji stranki lahko potrdita tudi v obliki notarskega zapisa s klavzulo izvršljivosti, s čimer dobi njun sporazum moč, kakršno ima izvršljiva sodna odločba (Rakmo, 2018).

2.2 MEDIACIJA IN NJENA TEORETIČNA IZHODIŠČA

O teoretičnih in vsebinskih opredelitvah mediacije obstaja zelo bogata literatura. Iz nje bomo izbrali nekatere najpogosteje citirane razlage, ki bodo uporabniku v pomoč pri izbiri te vrste načina za reševanje sporov (Mediacijsko okno, 2013).

Kot navajajo v Mediacijskem oknu (2013), je mediacija strukturiran način reševanja spora s pomočjo tretje osebe (mediatorja), ki s svojim posredovanjem pomaga sptima stranema doseči sporazum, ki spor razrešuje in na novo ureja medsebojne pravice in obveznosti, zlasti z vidika prihodnjega sodelovanja. Takšna definicija mediacije je v bistvu le generičen pojem, ki se izraža v zelo različnih oblikah (Mediacijsko okno, 2013).

Pri podjetju Rakmo (2018) navajajo, da je mediacija ali posredovanje v sporu proces, ki ga usmerja tretja oseba (mediator) in v katerega se sprte strani ali strani, ki imata določeno sporno področje ali vprašanje, vključijo prostovoljno z namenom iskanja rešitve, ki bi bila sprejemljiva za obe strani. Poleg formalne mediacije pa je zelo koristna tudi neformalna, ki je uporabna pri reševanju sporov tako v osebnih odnosih kot tudi na delovnem mestu (Rakmo, 2018).

Orešnik (2011) v svojem zborniku razlaga, da ljudje svoje potrebe in interese uresničujemo v sobivanju z drugimi ljudmi. Za obstoj in zadovoljevanje svojih potreb vstopamo v odnos in razmerja z drugimi ljudmi. Človek udejanja določeno pravico do tiste meje, od katere naprej se začne pravica drugega. V tej ločnici pravica prvega postane njegova obveznost do pravice drugega; nekaj pustiti, dopustiti, omogočiti uresničevanje pravice drugemu. Do kje sega pravica prvega in od kje pravica drugega? Mnenja se velikokrat razlikujejo, opozarja Orešnik (2011), in kaj hitro zaradi različnih pogledov, predvsem pa interesov v vseh sferah človekovega življenja, lahko pride do spora. Spori med ljudmi so nekaj vsakdanjega in obstajajo »od nekdaj«, načini reševanja sporov pa se skozi čas spreminjajo (Orešnik, 2011).

V podjetju Rakmo (2018) pravijo, da je mediator oseba, usposobljena za vodenje mediacije. Mediator udeležencem pomaga, da konstruktivno izrazijo probleme, želje in potrebe ter aktivno sodelujejo pri iskanju rešitve (Rakmo, 2018).

Po razlagi podjetja Rakmo (2018), je mediator nevtralna oseba, ki skrbi za proces, glede vsebine pa se ne opredeljuje za nobeno od vpletenih strani. Poleg hitre in zadovoljive rešitve mediacija prispeva k izboljšanju odnosov in nadaljevanju sodelovanja med sprtima stranema, saj zmanjšuje možnost zaostrovanja sporov v prihodnje. To naj bi prispevalo k razvijanju učinkovitih oblik preprečevanja in razreševanja težav ter nesoglasij (Rakmo, 2018).

Repas (2011) pravi, da je mediacijo mogoče izvajati v postopku, ki je ločen od sodnih postopkov (zunajsodna mediacija), v nekaterih primerih pa tudi v okviru že začetega postopka na sodišču (sodišču pridružena mediacija). Če je postopek zunaj sodne mediacije neuspešen, torej če stranke ne dosežejo dogovora, še vedno za ta isti spor lahko sprožijo ustrezen postopek pred sodiščem (Repas, 2011).

Kresalova (2018) ugotavlja, da se v anglo saksonskih državah (Velika Britanija in Združene države Amerike) v sodnih sporih na sodiščih uspešno reši le približno en odstotek vseh gospodarskih sporov, vsi preostali spori se rešujejo in rešijo z različnimi oblikami alternativnih postopkov, med katere spada tudi mediacija. V Sloveniji je ravno obratno, saj se le približno en odstotek gospodarskih sporov reši s pomočjo alternativnih možnosti, ne na sodiščih (Kresal, 2018).

Kresalova (2018) razlaga, da alternativno v primeru oznake postopka za reševanje spora, ki ni sodni postopek, nikakor ne pomeni, da gre za nekakšno eksotiko na področju reševanja sporov. V resnici je ravno obratno. Zunajsodne oblike reševanja sporov povsod po svetu spadajo med najhitreje rastoče in razvijajoče se panoge. V gospodarstvu nedvomno postajajo trend, saj med alternativnimi postopki tako najdemo kar šestnajst različnih vrst postopkov, ki so na voljo strankam. V Sloveniji sta za razliko od drugod še vedno poznani predvsem dve najbolj skrajni možnosti - mediacija in arbitražna (Kresal, 2018).

Bogata paleta metod reševanja sporov nam v eni skrajnosti ponuja polno avtonomijo strank (na primer v pogajanjih), ko stranke same odločajo, ali in kako bodo spor reševale. Na nasprotni strani paleta pa je metoda, kjer stranke povsem izgubijo nadzor nad svojim sporom. Gre za primer sodne presoje, ki jo izvede državno sodišče. To je postopek, v katerem stranke ne morejo niti izbirati tretje osebe, ki bo sprejela odločitev o njihovem sporu, niti ne morejo brez posledic za rešitev spora zavrniti sodelovanja v sodnem postopku, prav tako pa se ne morejo izogniti sodni odločbi oziroma njeni izvršitvi. Med tema skrajnostma je področje relativne avtonomnosti strank v mediaciji (Društvo mediatorjev Slovenije, 2018).

Milanovič (2008) razlaga, da je mediacija prostovoljen, zunajsodni proces, v katerem se udeleženci (medianti) ob podpori nevtralnega in nepristranskega posrednika (mediatorja) sporazumejo, da bodo izmenjali stališča, odkrili in opredelili konfliktna točka s ciljem, da bi v skupnem razgovoru izdelali možnost alternative za doseg sporazumne in samoodgovorne rešitve konflikta (Milanovič, 2008).

Kresalova (2018) v svojem blogu ugotavlja, da mediacija predstavlja enega od načinov za reševanja spora, kjer mediator, ki je za to posebej usposobljena nevtralna in neopredeljena oseba, sprtima strankama pomaga, da sami prideta do sporazumne rešitve spora na način, ki je zadovoljiv za obe stranki. Na sodišču zmaga ene stranke (praviloma) pomeni poraz druge, pa mediacija vodi v zadovoljstvo obeh vpletenih, saj je doseženi sporazum vedno sprejemljiv za obe vpleteni stranki. Zaradi možnosti, da sprti strani iz mediacije vedno lahko izstopita, prijaznosti in strogega varovanja zaupnosti je mediacija na področju gospodarstva v svetu čedalje bolj priljubljen način reševanja sporov. Pri tem pa ima pomembno vlogo dejstvo, da je tudi izjemno učinkovita. Povprečen spor se bo v mediaciji namreč rešil v dveh do treh urah, možnost za sporazumno rešitev pa je tudi do 75-odstotna, odvisno seveda od narave spora (Kresal, 2018).

Kresalova (2018) pravi tudi, da če se sprti stranki v sporu pod nobenim pogojem ne moreta dogovoriti, da bi s pomočjo mediatorja spor rešili sami, to nalogo lahko zaupata neki tretji osebi, nikakor pa ni nujno, da je ta tretja oseba sodišče. Poleg mediacije namreč obstajajo tudi drugi načini za rešitev sporov (Kresal, 2018).

Kresal (2018) ugotavlja, da ima večina ljudi omejeno znanje o razlikovanju med mediacijo in arbitražo. Mediacija (posredovanje) je proces komuniciranja, v katerem sprotima osebama pri reševanju spora pomaga mediator. Ta jima s svojimi predlogi pomaga doseči sporazum, razumevanje ali spravo. Mediatorji so nevtralni in nepristranski spodbujevalci, ki so prisotni zato, da pomagajo sprotima strankama sprejeti skupne odločitve za rešitev konflikta. Etično so zavezani, da s svojo odločitvijo ne vplivajo na izid spora in strankama ne izrečejo svoje odločitve. Mediatorji le podajo predlog, za katerega smatra, da je najboljši za obe strani, končni izid mediacije pa ni obvezujoč za nobeno od sprotih strani (Kresal, 2018).

Arbitraža v nasprotnem primeru, kot smo že ugotovili zgoraj, vključuje odločanje osebe, ki posluša obe strani in sprejme odločitev tako, da razsodi (Kresal, 2018).

Kresalova (2018) pravi, da arbitraža strankam omogoča, da se dogovorijo o vseh bistvenih vprašanih postopka (število arbitrov, postopkovna pravila, sedež arbitraže, jezik postopka ipd.). V praksi se stranke odločajo za arbitražo zaradi številnih prednosti, ki jih ta prinaša v primerjavi z reševanjem sporov pred državnim sodiščem, kot so npr.:

- hitrost in učinkovitost postopka;
- visoka strokovnost odločanja;
- zaupnost postopka;
- fleksibilnost strank pri oblikovanju postopka.

Arbitraža po svoji sestavi sicer zelo spominja na klasično sojenje, vendar kot pravi Kresal (2018) strankama v samem postopku omogoča več fleksibilnosti in nadzora nad dogajanjem. Arbitraža v Sloveniji obstaja že mnogo dlje kot mediacija, zaradi česar jo ljudje nekoliko bolje poznajo (Kresal, 2018).

Kresalova (2018) pravi tudi, da kljub temu da obstajajo zaupanja vredni institucionalni ponudniki arbitražnih postopkov, zelo redko najdemo arbitražno klavzulo. Drugače je takrat, ko je ena od sprotih strank iz tujine. Takrat spora med njima skoraj nikoli ne bo reševalo sodišče, temveč bo določena pristojnost arbitraže (Kresal, 2018).

2.3 ZGODOVINA MEDIACIJE

Prosenc (2011) v svoji študiji ugotavlja, da je mediacija na območju Azije že stoletja znana kot edini način reševanja sporov. Na Kitajskem in Japonskem je reševanje spora prek sodnega postopka zadnja možnost, saj pomeni javno priznanje, da stranke spora niso bile sposobne rešiti same na miren način. Tradicionalni modeli za uporabo mediacije kot načini za reševanje sporov, ki so se razvili na Japonskem, Šrilanki, v Polineziji in Liberiji so predstavljali osnovo za oblikovanje sodobnih modelov mediacije (Prosenc, 2011).

Staro kitajski filozof Konfucij, ki je živel okoli petsto let pred našim štetjem, je verjel, da je najboljši način reševanja spora uporaba moralnega prepričevanja in skupnega soglasja namesto uporabe prisile. Učil je, da v človeških sporih obstaja naravna harmonija, ki je ne smemo motiti. Mir in razumevanje sta bila osrednja pojma njegove filozofije (Mediation matters, 2011).

Budistične tradicije spodbujajo reševanje sporov s kompromisom in ne s prisilo. V teh kulturah je sodni postopek zadnje sredstvo. Tudi v današnji Ljudski republiki Kitajski je še vedno velik poudarek na spravi, samoopredelitvi in mediaciji, ki se uporabljajo pri reševanju sporov (Mediation matters, 2011).

Na Japonskem imajo v današnjem času veliko pomanjkanje odvetnikov. Razlog za to verjetno izvira iz njihove bogate zgodovine mediacije. V preteklosti je bil vodja vasi zadolžen za posrednika v reševanju medsebojnih sporov med vaščani. Obstajajo številne postopkovne ovire v formalnopравnih sporih, kar lahko prispeva k poudarjanju neformalnih postopkov mediacije. Današnja mediacija je del poslovne kulture, kjer so posredniki uvajalci in mediatorji do gladkih poslovnih odnosov (Prosenc, 2011).

V Afriki vsak diskutant lahko zahteva neformalno sosedsko skupščino, ki se imenuje *moot*. Spoštovani član skupnosti nastopa kot posrednik, ki strankam pomaga sodelovati pri reševanju konfliktov. Uspeh te oblike je lahko odvisen od razširjenosti rodbinskih vzorcev v številnih afriških skupnostih (Mediation matters, 2011).

Islamska kultura ima močno tradicijo posredovanja in sprave kot prednostnih pristopov k rešitvi spora. *Kvadis*, specializirani posredniki, poskušajo ohraniti družbeno harmonijo, tako da dosežejo dogovor med udeležanima stranema za rešitev spora (Mediation matters, 2011).

Na Zahodu je tradicija uporabe mediacije zelo dolga. Cerkev so bile, in so še vedno, uporabljene kot sodišča in duhovniki pogosto delujejo kot posredniki med kriminalci in oblastmi. V srednjem veku so krščansko duhovščino pozvali, naj posreduje v sporih med družinami in tudi v diplomatskih sporih. Rabinska sodišča so uporabila običaje in tore za reševanje sporov (Mediation matters, 2011).

Britanski priseljenci kvekerji imajo dolgo zgodovino prakticanja mediacije in arbitraže. Večina zgodnjih modelov mediacije v ZDA je temeljila na načinu, ki so ga uporabljali kvekerji.

V New Yorku je judovska skupnost ustanovila svoj mediacijski forum. Kitajski priseljenci so ustanovili kitajsko dobrodelno družbo za reševanje sporov v družini in znotraj skupnosti s posredovanjem (Mediation matters, 2011).

V šestdesetih letih dvajsetega stoletja so bili v Združenih državah Amerike ustanovljeni prvi mediacijski centri, ki so delovali na nivoju lokalnih skupnosti, neodvisno od sodnega sistema. Mediacija se je izkazala za učinkovito metodo, zaradi česar so v mediacijskih centrih organizirali usposabljanja prostovoljcev za mediacijo v sporih med sosedi, družinskimi člani, najemodajalci in najemniki, prodajalci in kupci, prijatelji in tako naprej (Prosenc, 2011).

Prosenc (2011) v svoji študiji ugotavlja, da je bil uspeh prvih mediacijskih centrov velik, zaradi tega, ker sta se v večini primerov sprti strani uspeli doseči pozitiven dogovor in rešiti spor tako, da je ustrežal obema. V praksi se je izkazalo, da so dogovori, sklenjeni s pomočjo mediacije, učinkovitejši kot pa tisti, doseženi, na sodiščih. Mediacijskim centrom so sledili razni programi mediacij, ki so jih organizirala sodišča. Le-ta so sprožila ustanavljanje neprofitnih organizacij, ki so začele ponujati možnosti za reševanje sporov prek mediacije (Prosenc, 2011).

V osemdesetih in devetdesetih letih dvajsetega stoletja se je mediacija razširila tudi po Evropi in leta 2007 je bila na Dunaju v Avstriji organizirana prva Evropska konferenca mediatorjev (Prosenc, 2011).

2.4 TEMELJNA NAČELA MEDIACIJE

Razdrih (2010) razlaga, da ima mediacija kljub svoji neformalni naravi določeno strukturo. To pomeni, da poteka po točno določenih fazah z upoštevanjem temeljnih načel (Razdrih, 2010).

Razdrih (2010) pravi, da stranki s svojim podpisom o sodelovanju v mediacijskem postopku soglašata tudi s spoštovanjem temeljnih načel mediacije (Razdrih, 2010).

Razdrih (2010) temeljna načela mediacije razvršča po spodnji shemi:

- prostovoljnost,
- enako obravnavanje strank,
- avtonomija strank,
- zaupnost postopka ter
- nepristranskost mediatorja (Razdrih, 2010).

Razdrih (2010) ugotavlja, da lahko stranki *prostovoljno* izbereta, ali se bosta udeležili takšnega načina reševanja sporov. To velja za vse faze postopka. Med mediacijo kadar koli lahko prekineta sodelovanje (Razdrih, 2010).

Glede na svoje ugotovitve, pravi Razdrih (2010), da morata stranki imeti *enako možnost sodelovanja* v postopku mediacije. Mediator stranki spodbuja, da z aktivnim sodelovanjem iščeta rešitev svojega spora. Pri tem pa morata imeti obe stranki možnost in občutek, da enakopravno sodelujeta v postopku.

Stranki sta v postopku mediacije popolnoma *avtonomni*. Mediator jima le pomaga ter ju pravilno usmerja do skupne rešitve (Razdrih, 2010).

Razdrih (2010) ugotavlja, da so vsi podatki, pridobljeni v postopku, *zaupne narave*. Izjema so le primeri, kjer so se stranke dogovorile drugače, saj razkritje podatkov zahteva zakon ali pa je njihovo razkritje potrebno za izpolnitev ali prisilno izvršitev sporazuma o rešitvi spora (Razdrih, 2010).

Razdrih (2010) razlaga, da je mediator ves čas postopka mediacije nepristranski do vseh udeležencev. To pomeni, da ima v postopku nevtraln vlogo. Med postopkom ne sodi o vsebini postopka ali dogovora in tudi ne sprejema odločitev.

Njegova naloga je, da prispeva h konstruktivnejši komunikaciji in usmerja postopek k iskanju skupne rešitve. Prav tako opozarja na kršitve temeljnih načel (Razdrih, 2010).

2.5 VRSTE MEDIACIJ

Ravnikar (2013) v svoji raziskavi pravi, da so tudi mediacije različne. Delimo jih glede na:

- vrste spora (mediacija v potrošniških sporih, mediacija v odškodninskih sporih, mediacija v premoženjskih sporih, mediacija v nepremičninskih sporih, mediacija med delodajalcem in zaposlenim oziroma mediacija v delavnih sporih, mediacija glede intelektualne lastnine, prostorska in okoljska mediacija, družinska mediacija, mediacija v civilnih sporih, mediacija v gospodarstvu, mediacija v upravnopravnih zadevah, medkulturna in interetnična mediacija, meddržavna mediacija in druge vrste mediacij);
- aktivnost mediatorja (facilitativna, evaluativna in transformativna mediacija);
- kraj poteka (sodišču pridružena mediacija, mediacija pri gospodarskih zbornicah in drugih združenjih ter mediacija v predkazenskem postopku; poleg tega se lahko izvaja tudi v šolah in lokalnih skupnostih) (Ravnikar, 2013).

Crawley in Graham (2012) navajata tudi, da so za mediacijo še posebno primerni spori, kadar:

- sta stranki v trajnem odnosu;
- je hitra rešitev spora v korist obema strankama;
- se stranki zavedata, da bi bil sodni postopek velik finančni zalogaj;
- je strankam v interesu zaupen postopek;
- strankam ustreza netipična rešitev;
- gre za tehnično zapleteno zadevo;
- je problem z dokazi (Crawley, J. in Graham, K., 2012).

2.6 POTEK MEDIACIJE

Pri Društvu mediatorjev Slovenije (2018) pravijo, da je Potek mediacije lahko različno strukturiran. Potek mediacije opredeljujejo v štirih fazah in sicer: začetni, raziskovalni, pogajalni in zaključni fazi (Društvo mediatorjev Slovenije, 2018).

V *Začetni fazi* mediacije medianta in mediator podpišejo pogodbo oziroma sporazum o mediaciji. Mediator strankam v uvodnem delu pojasni, kaj je mediacija, razloži osnovna načela mediacije in bistvo vloge mediatorja, pravila mediacijskega postopka in možnost ločenih srečanj (Društvo mediatorjev Slovenije, 2018).

Cilj začetne faze mediacije je tudi, da dobi mediator vpogled v predmet spora, na podlagi česar lahko oceni, kako globoko je treba obravnavati problem. Po prvem srečanju mora vedeti, ali imata stranki še kakšne druge nerazrešene spore in jih želita reševati skupaj ter kakšne so njune želje in pričakovanja glede mediacije (Društvo mediatorjev Slovenije, 2018).

V *Raziskovalni fazi* se predstavijo stališča strank in njihove zgodbe. V večini primerov se tu pokažejo velike razlike v pogledih na predmet spora (Društvo mediatorjev Slovenije, 2018).

Naloga mediatorja v tej točki je, da vzpostavi komunikacijo med mediantoma. Večinoma so na začetku pri sprtih straneh prisotna močna čustva in naloga mediatorja je, da najprej loči »*ljudi od problema*«, kar omogoči nadaljnjo komunikacijo (Društvo mediatorjev Slovenije, 2018).

Prvi del faze raziskovanja je namenjen raziskovanju dejstev, drugi del pa raziskovanju interesov, želja, potreb, skrbi in strahov. Raziskovalna faza se tako zaključi s seznamoma interesov ene in druge strani. Na njuni podlagi se lahko oblikuje popis skupnih interesov ali pa sicer različnih, vendar vseeno kompatibilnih interesov. Pred nadaljevanjem mediacije je še treba ugotoviti, ali so znana dejstva ter vsi interesi in ali sta stranki pripravljeni na pogajanje (Društvo mediatorjev Slovenije, 2018).

Naslednja faza je *Pogajalna*. V prvem delu je treba poiskati vse možne rešitve spora. Predloge obravnavamo kot skupne možnosti ne glede na to, katera izmed strank jih je predlagala. Tako se oblikuje seznam možnih rešitev. Na podlagi tega seznama se nato prek pogajanj naredi izbira možnih rešitev, pri čemer se upoštevajo želje obeh strank (Društvo mediatorjev Slovenije, 2018).

V *Zaključni fazi* se pripravi osnutek dogovora oziroma sporazuma, ki ga stranki podpišeta, če je do njega v okviru mediacijskega postopka seveda prišlo (Društvo mediatorjev Slovenije, 2018).

Kot pravijo v Društvu mediatorjev Slovenije (2018), je v Angliji najbolj znan šeststopenjski model mediacije, ki vključuje predhodno ločeno srečanje mediatorja z vsako od strank. Na naslednjem srečanju, ki poteka z obema strankama, pa se priporoča upoštevanje razumevanje strank, obvladovanje in še:

- predstavitev namena mediacije in določitev osnovnih pravil,
- opis problema vsake stranke iz svoje perspektive in mediatorjev povzetek bistvenih okoliščin,
- opredelitev bistva spora in diskusijo o tem,
- mediatorjevo spodbujanje medsebojnega razumevanja strank, obvladovanje in obrazložitev čustev ter vzpostavitev neposredne komunikacije med strankama,
- nabor koristnih idej in predlogov za sporazum,
- popis sporazuma oblikovanega dogovora (Društvo mediatorjev Slovenije, 2018).

2.7 PREDNOSTI IN POZITIVNI UČINKI MEDIACIJE

Pri Mediacijskem oknu (2013) pravijo, da je prednost mediacije v tem, da spore rešujejo:

- Neformalno. Stranke namreč same prevzamejo odgovornost za reševanje konfliktov ter odločajo kaj, kdaj in kako se bodo dobovorile. Zato je postopek bolj fleksibilen in ga je mogoče prilagajati potrebam konkretnega spora (Mediacijsko okno, 2013).
- Dogovorno in sporazumno, kar pomeni, da se podpiše mediacijski dogovor šele takrat, ko se stranke strinjajo o načinu reševanja spora in oblikujejo realen in izvršljiv sporazum. Mediator je s strokovnim znanjem le v pomoč in ne more izdelati zavezujoče odločbe (Mediacijsko okno, 2013).
- Sodelujoče in konstruktivno. Odnos med strankami namreč in tekmovalen tako kot na sodišču, temveč mediator skrbi za to, da je razmerje moči uravnoteženo. Stremi se k iskanju rešitev in ne k mučnemu podoživljanju preteklosti (Mediacijsko okno, 2013).
- Uspešno, učinkovito in trajno. Ker se stranke same sporazumno odločijo kakšen dogovor jim najbolj ustreza, se ga tudi držijo (Mediacijsko okno, 2013).
- Celostno. Za razliko od sodnega postopka, mediacija omogoča da globlje osvetlimo ozadje konflikta in lahko postanejo predmet reševanja ter mediacijskega dogovora tudi drugi nerešeni spori med strankami (Mediacijsko okno, 2013).
- Hitro. Prav zaradi neformalnosti in prilagodljivosti, je mediacijski postopek tudi relativno hiter način reševanja sporov. Po navadi je potrebno tri do šest srečanj v časovnem obdobju treh mesecev, kar je neprimerno hitreje kot reševanje na sodiščih (Mediacijsko okno, 2013).

- Cenovno ugodno. V primerjavi s sodno potjo reševanja sporov in zaradi hitrejšega ter bolj učinkovitega dogovarjanja, je seveda mediacija tudi veliko cenejša alternativa (Mediacijsko okno, 2013).
- Zaupno. Srečanja so popolnoma zaupna, zato ni negativnih tveganj. Kljub temu, da mediacija ni zavezujoča in se lahko katera koli stran kadarkoli odloči, da reševanje spora nadaljuje na sodišču, informacij, ki se bile razkrite na teh srečanjih, kasneje ni mogoče uporabiti na sodišču ali drugem pravnem postopku (Mediacijsko okno, 2013).

2.8 UPORABA MEDIACIJE PRI REŠEVANJU SPOROV NA DELOVNEM MESTU

Crawley in Graham (2012) v svoji študiji pravita, da veliko organizacij po svetu uporablja mediacijo kot način reševanja sporov glede pogodb, plačila, delovnih pogojev, nesporazumov zaradi pritožb strank, zavarovalnih in odškodninskih zahtevkov ter načrtovanja in razvijanja (Crawley in Graham, 2012).

Pri Zvezi Svobodnih Sindikatov Slovenije (2009) razlagajo, kako je mediacija uporabna tako pri reševanju sporov med sodelavci na isti hierarhični ravni kot tudi pri reševanju sporov med zaposlenimi in njihovimi nadrejenimi, izjemoma tudi za reševanje sporov med delovnimi skupinami in sindikati. Lahko jo uporabimo v kateri koli fazi spora, vendar je bolj uspešna, če jo uporabimo čimprej po nastanku spora (Zveza Svobodnih Sindikatov Slovenije, 2009).

Pri Zvezi Svobodnih Sindikatov Slovenije (2009) pravijo tudi, da mediacija poleg tega lahko predstavlja tudi eno izmed oblik preprečevanja spora. Primerna je za reševanje sporov, ki so nastali zaradi različnih razlogov (na primer v primeru porušenih medosebnih odnosov, pri napačnih interpretacijah verbalnih in vedenjskih sporočil, osebnih spopadih, komunikacijskih problemih, nadlegovanju ter šikaniranju) (Zveza Svobodnih Sindikatov Slovenije, 2009).

Pri Zvezi Svobodnih Sindikatov Slovenije (2009) razlagajo še, da so določena vedenja, ki se pojavijo ob delu, lahko zaznana kot diskriminatorna, nadlegovalna ali nespoštljiva, čeprav v resnici njihov namen ni bil takšen. V takšnem primeru mediacija lahko pomaga, da vpletene osebe spoznajo, na kakšen način njihovo vedenje dojemajo sodelavci. V primeru, da se takšno vedenje po zaključku mediacije ne preneha, je treba uporabiti katero drugo obliko reševanja sporov (Zveza Svobodnih Sindikatov Slovenije, 2009).

Pri Mediacijskem oknu (2013) razlagajo, da je za uporabo mediacije na delovnem mestu so najprimernejši spori, kadar:

- sta stranki v trajnem odnosu,

- je hitra rešitev spora v korist obema strankama,
- se stranki zavedata, da bi bil sodni postopek drag,
- je strankama v interesu zaupen postopek,
- strankama ustreza netipična rešitev spora (Mediacijsko okno, 2013).

Mediacije pri reševanju sporov na delovnem mestu ni primerno uporabiti kot nadomestila za ustrezno komuniciranje v organizaciji. Prav tako mediacije ni ustrezno uporabiti v primeru, kadar oseba, ki se čuti diskriminirano in nadlegovano, želi poglobljeno raziskavo ali sodno obravnavo primera (Zveza Svobodnih Sindikatov Slovenije, 2009).

Mediacije ne smemo uporabiti z željo, da bi po hitrem postopku rešili problem spolne diskriminacije na delovnem mestu. Mediacija pa bi bila povsem nezakonita v primeru, da bi delodajalec z njo želel skleniti sporazum z delavcem o odrekanju pravicam, ki jih določajo zakonski predpisi in kolektivne pogodbe (Zveza Svobodnih Sindikatov Slovenije, 2009).

2.9 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA USPEŠNOST MEDIACIJE

Mareschal (2005) na podlagi rezultatov študije predpostavlja, da na uspešnost mediacije najpomembneje vplivajo naslednji trije dejavniki:

- mediatorjeve veščine oziroma spretnosti, ki zajemajo tako temeljno znanje o delu, ki se opravlja v organizaciji, in o odnosih med delavci v organizaciji kot tudi procesne spretnosti, kot je na primer spretnost reševanja problemov. Prav tako pod ta dejavnik spada tudi mediatorjevo razumevanje problema (Mareschal, 2005);
- sovražen odnos med sprtima stranema omeji mediatorja pri uporabi mediacijskih tehnik in negativno vpliva na uspešnost mediacije (Mareschal, 2005);
- sodelovanje prav tako vpliva na uspešnost mediacije. Verjetnost konstruktivne rešitve spora je večja, kadar sta stranki pripravljene na sodelovanje in sta pri reševanju spora tudi dejavno udeleženi. Pod ta dejavnik se uvrščata tudi spoštovanje, ki ga stranki izkazujeta druga drugi v procesu mediacije, in njuna pripravljenost deliti pomembne informacije z nasprotno stranjo (Mareschal, 2005).

Za uspešen izid mediacije je prav tako potrebna sprotna evalvacija njenih učinkov tako z vidika organizacije kot tudi njenih udeležencev. Na uspešnost mediacije vplivajo tudi nekatere osebne lastnosti mediatorja, kot sta empatija in čustvena inteligenca. Negativno pa lahko na mediacijo vplivajo intenzivna čustva in ekstremne stopnje stresa (Zveza Svobodnih Sindikatov Slovenije, 2009).

Crawley in Graham (2012) pravita, da če je antipatija med strankama velika, mediacija verjetno ne bo uspešna. Ekstremne stopnje stresa pa lahko povzročijo, da stranki ne moreta razmišljati jasno in povedati tistega, kar bi želeli (Crawley in Graham, 2012).

2.10 IZBIRA MEDIATORJA

Čadej (2014) v svoji raziskavi ugotavlja, da mediator s svojo vlogo zelo pomembno vpliva na uspešen potek mediacije. Pomembno je, da je nevtralen, kar pomeni, da ne sme biti ne na strani prve stranke ne na strani druge stranke. Držati se mora načel nevtralnosti in nepristranskosti ter obvladovati strokovna znanja s področja vodenja procesa mediacije (Čadej, 2014).

Pomembno je, da so mediatorji deležni kakovostnega izobraževanja, ki mora biti prilagojeno mediaciji v delovnem okolju (Zveza Svobodnih Sindikatov Slovenije, 2009).

Pogoj za opravljanje usposabljanja za mediatorje v gospodarskih in delovnih sporih je opravljeno osnovno usposabljanje za mediatorje. (Rakmo, 2021).

Pri Zvezi Svobodnih Sindikatov Slovenije (2009) pravijo, da organizacija za vodenje postopka mediacije lahko izbere zunanjega ali notranjega mediatorja (če je ta v organizaciji na voljo). Notranji mediator ima prednost pred zunanjim zaradi vpetosti v organizacijsko okolje, razumevanja konteksta spora in poznavanja tako organizacije kot tudi udeležencev spora. Te prednosti pa hitro lahko postanejo tudi slabosti, saj premočna vpletenost lahko onemogoči nepristranskost. Prednost zunanjega mediatorja je v objektivnosti in nepristranskosti. Njegova slabost pa je, da ne pozna organizacije, njene kulture in okoliščin spora (Zveza Svobodnih Sindikatov Slovenije, 2009).

3 PRAVNA UREDITEV MEDIACIJE V SLOVENIJI

Mediacija je v slovenski zakonodaji urejena v več zakonskih virih, ki določajo in predpisujejo način in namen uporabe posameznih zakonov.

3.1 ZAKON O MEDIACIJI V CIVILNIH IN GOSPODARSKIH ZADEVAH (ZMCGZ)

Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah je bil sprejet 23. maja 2008, uporabljati pa se je začel 21. junija 2008 (Uradni list RS, številka 56/08) (Repas, 2011).

Cilj tega zakona je olajšati dostop do alternativnega reševanja sporov in spodbuditi mirno reševanje sporov s spodbujanjem uporabe mediacije in zagotavljanjem uravnoteženega odnosa med mediacijo in sodnimi postopki (PISRS, 2008).

S tem zakonom se ureja mediacija v sporih iz civilnopravnih, gospodarskih, delovnih, družinskih in premoženjsko pravnih razmerij v zvezi z zahtevki, s katerimi stranke lahko prosto razpolagajo in glede njih poravnajo, če je s posebnim zakonom za posamezne od teh sporov določeno drugače (PISRS, 2008).

Določbe tega zakona se smiselno uporabljajo tudi za mediacijo v drugih sporih, kolikor to ustreza naravi pravnega razmerja, iz katerega izvira spor, in če tega poseben zakon ne izključuje (PISRS, 2008).

3.2 ZAKON O ALTERNATIVNEM REŠEVANJU SODNIH SPOROV (ZARSS)

Ta zakon ureja reševanje sodnih sporov v okviru postopkov alternativnega reševanja sporov, ki jih na podlagi tega zakona strankam zagotavljajo sodišča (PISRS, 2010).

Postopki iz prejšnjega odstavka v sodnih sporih izboljšujejo dostop strank do ustreznega pravnega varstva, strankam ponujajo izbiro ustreznega postopka za reševanje spora, omogočajo pravične, hitre in sporazumne rešitve sporov, strankam in sodiščem zagotavljajo časovne in finančne prihranke ter povečujejo obseg prostovoljnih izvršitev sklenjenih sodnih ali izvensodnih poravnav ali izdanih arbitražnih odločb (PISRS, 2010).

ZARSS se uporablja v sporih iz gospodarskih, delovnih, družinskih in drugih civilnopravnih razmerij v zvezi z zahtevki, s katerimi lahko stranke prosto razpolagajo in se glede njih lahko poravnajo, razen če je s posebnim zakonom za posamezne od teh sporov določeno drugače. Ne uporablja se ga v socialnih sporih (PISRS, 2010)

3.3 ZAKON O PACIENTOVIH PRAVICAH (ZPACP)

Zakon o pacientovih pravicah je bil sprejet 29. januarja 2008, dejansko pa se je začel uporabljati 26. avgusta 2008 (PISRS, 2008).

ZPACP določa pravice, ki jih ima pacient oziroma pacientka kot uporabnik oziroma uporabnica zdravstvenih storitev pri vseh izvajalcih oziroma izvajalkah zdravstvene dejavnosti, postopke uveljavljanja teh pravic, kadar so te kršene, in s temi pravicami povezane dolžnosti (PISRS, 2008).

Namen tega zakona je omogočiti enakopravno, primerno, kakovostno in varno zdravstveno obravnavo, ki temelji na zaupanju in spoštovanju med pacientom in zdravnikom oziroma zdravnico ali drugim zdravstvenim delavcem oziroma delavko) ter zdravstvenim sodelavcem oziroma sodelavko (PISRS, 2008).

V morebitnih sporih je tudi v tem primeru kot alternativo možno uporabiti mediacijo.

3.4 ZAKON O DELOVNIH RAZMERJIH (ZDR-1)

Zakon o delovnih razmerjih je bil sprejet 5. marca 2013, veljati pa je začel 12. aprila 2013 (Uradni list RS, številka 21/13, in popravek 78/13).

Delavec in delodajalec se lahko v roku dogovorita tudi za reševanje spora z mediacijo. Če mediacija ni uspešno zaključena najkasneje v roku 90 dni od sklenitve dogovora o mediaciji, lahko delavec v nadaljnjem roku 30 dni on neuspešno zaključene mediacije uveljavlja sodno varstvo pred delovnim sodiščem (Uradni list RS, 2013)

3.5 ZAKON O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP)

Novela tega zakona je bila sprejeta 23. maja 2013, dejansko pa se je začela uporabljati 15. junija 2013 (Uradni list RS, številka 63/13).

Novela ZFPPIPP je uvedla obvezno mediacijo v postopkih zaradi insolventnosti in sporazumno mediacijo pred vložitvijo tožbe (Uradni list RS, 2013)

Sodišče, ki vodi postopek zaradi insolventnosti, napoti stranke postopka in upravitelja v postopek mediacije, kadar oceni, da je ta glede na okoliščine zadeve primerna za rešitev spornega vprašanja ali interesnega nasprotja, ki izhaja iz postopka zaradi insolventnosti ali je v neposredni zvezi z njim (Uradni list RS, 2013).

Zakon opredeli način začetka postopka mediacije, učinek sklepa o napotitvi v mediacijo na nadaljevanje postopka zaradi insolventnosti ter glede napotitve v mediacijo določa smiselno uporabo določb ZARSS. Izrecno je določen rok, v katerem mora biti dosežen dogovor, sicer se šteje, da je bil postopek mediacije neuspešno zaključen (Uradni list RS, 2013).

V primerih, ko zakon določa, da so stranke glavnega postopka zaradi insolventnosti ali upravitelj v zvezi s svojimi zahtevki upravičeni vložiti tožbo, zakon predvideva možnost, da se upravitelj in stranke postopka sporazumejo za mediacijo pred vložitvijo tožbe (Uradni list RS, 2013).

Zakon opredeli način začetka postopka mediacije, rok za sklenitev sporazuma o reševanju spora z mediacijo, obvezno vsebino navedenega sporazuma in rok, v katerem morajo stranke o navedenem sporazumu obvestiti sodišče, ki vodi postopek insolventnosti (Uradni list RS, 2013).

Izrecno je določen rok, v katerem mora biti dosežen dogovor, sicer se šteje, da je bil postopek mediacije neuspešno zaključen. Rok za vložitev tožbe med postopkom mediacije ne teče (Uradni list RS, 2013).

3.6 ZAKON O PRAVDNEM POSTOPKU (ZPP)

Zakon o pravnem postopku je bil sprejet 17. februarja 2017, uporabljati pa se je začel 14. septembra 2017 (Uradni list RS, številka 10/17).

Navaja različne načine in alternative za reševanja sporov ne glede na to, ali se izvajajo popolnoma neodvisno od sodišča ali pa gre za program ARS, pridružen sodišču. Posebej so gospodarski spori opredeljeni v dvaintridesetem poglavju ZPP (PISRS, 2017).

3.7 LJUBLJANSKA MEDIACIJSKA PRAVILA

V zadnjih nekaj letih je večina vodilnih arbitražnih institucij mediaciji namenila pomembnejše mesto v svoji ponudbi alternativnega reševanja sporov, med njimi denimo stockholmska, londonska, pariška, dunajska in milanska arbitraža. Tej skupini se je letos pridružila tudi Stalna arbitraža pri Gospodarski zbornici Slovenije s svojimi novimi mediacijskimi pravili, poimenovanimi Ljubljanska mediacijska pravila, ki so začela veljati 1. januarja 2019 (Glas gospodarstva, 2019).

4 OPIS POKLICA: MEDIATOR V SODNIH SPORIH

Mediator ne more postati kdor koli. Za ta poklic mora kandidat izpolnjevati nekaj pogojev, ki jih na Zavodu za zaposlovanje RS (2021) navajajo takole:

4.1 MEDIATORJEVA OBIČAJNA DELA

Mediator v sodnih sporih pomaga sptima stranema pri iskanju sporazumne rešitve spora. Pri tem gre za prostovoljen, neformalen in zaupen postopek, mediator pa deluje nevtralnno in išče kompromis, ki bi zadovoljil obe strani (Zavod za zaposlovanje RS, 2021).

4.2 DELOVNA PODROČJA

Mediacija kot alternativno reševanje sodnih sporov se uporablja v gospodarskih sporih, priporočajo jo zlasti za spore, kjer sta stranki v trajnem poslovnem odnosu in ga nameravata ohraniti, zato je hitra rešitev v interesu obeh, v družinskih in premoženjskih sporih ob razpadu zakonske zveze, v civilnih sporih, med storilcem in žrtvijo kaznivega dejanja, v upravnopravnih zadevah, poznamo pa tudi meddržavno mediacijo ali arbitražo (Zavod za zaposlovanje RS, 2021).

4.3 DELOVNI PRIPOMOČKI

Temelj za uvedbo mediacijskega postopka je Zakon o alternativnem reševanju sodnih sporov. Mediator mora dobro preučiti sodni spis, aktualno zakonodajo in sodno prakso na izbranem področju. Po zaključku mediator po navadi pripravi še analizo poteka mediacijskega srečanja in zapis poravnave (Zavod za zaposlovanje RS, 2021).

4.4 IZDELEK IN STORITEV

Storitev mediatorja v sodnih sporih je sporazum, ki razrešuje spor strank in na novo uredi medsebojna razmerja. V nasprotju s sodnim postopkom mediacija vodi k rešitvam, ki so hitrejša, zaupna, cenejša in prilagojena interesom sprotih strani. Mediator spodbuja komunikacijo med sprotima stranema in pomaga najti rešitev za sporno razmerje, ne da bi vsiljeval svoje rešitve (Zavod za zaposlovanje RS, 2021).

4.5 ZNANJA IN SPRETNOSTI

Mediator ima najmanj višješolsko izobrazbo, v tem poklicu pogosto delujejo diplomirani pravniki. Je izkušen v reševanju sodnih sporov in ima končana usposabljanja s področja alternativnega reševanja sporov na ministrstvu za pravosodje. Kot mediator, ki tudi lahko sodeluje v postopku mediacije, ima družboslovno izobrazbo, npr. na področju psihologije, socialnega dela ali ekonomije (Zavod za zaposlovanje RS, 2021).

4.6 PSIHOFIZIČNE SPOSOBNOSTI

Mediator ima dobre psihofizične sposobnosti, zna ohraniti razsodnost in čustveno stabilnost tudi v situacijah, ko se spor razplamti v iracionalno obtoževanje. Strankama pomaga, da bolje razumeta druga drugo in da dosežeta sporazum, ki je sprejemljiv za obe (Zavod za zaposlovanje RS, 2021).

4.7 INTERESI

Mediator je ustvarjalen in sposoben vzpostaviti zaupanje med strankami. Je nepristranski in potrpežljiv, stvaren in pošten. Zanima se za razvoj mediacije doma in v drugih državah ter spremlja sodno prakso na tem področju (Zavod za zaposlovanje RS, 2021).

4.8 RAZMERE ZA DELO

Poklic moderatorja v sodnih sporih je poklic, ki šele pridobiva svojo identiteto v naši sodni praksi. V razvitejših državah je marsikje že razvita oblika alternativnega reševanja sporov, v naših razmerah pa šele pridobiva na veljavi. Tako npr. še ni povsem dorečeno, ali naj stranki v postopku na sodišču za storitve mediacije plačata takso mediatorju (za zdaj je storitev brezplačna), ali si stranka sama lahko izbere mediatorja ipd. Kot kaže praksa, je za stranke v postopku sporazumna rešitev spora pogosto sprejemljivejša kot odločitev sodišča in omogoča trajnejše ter stabilnejše rešitve spora. Posebej pomemben je prvi stik mediatorja s stranko: če so stranke na samem začetku sproščene, se pozneje lažje dogovarjajo in poiščejo ustrezne rešitve spora (Zavod za zaposlovanje RS, 2021).

4.9 NEVARNOSTI

Mediator, ki išče poti za sporazumno rešitev sodnega spora, lahko naleti na verbalno agresivne stranke, ki skušajo na vsak način uveljaviti svoj prav. V kolikor mu uspe ukrotiti neproduktivno držo trmoglave stranke in ji pojasniti, da je sporazum tudi v njenem interesu, je pot do cilja oz. rešitve spora lažja, kot je sprva kazalo (Zavod za zaposlovanje RS, 2021).

4.10 MOŽNOSTI ZAPOSLOVANJA

Mediator se lahko zaposli na sodišču, kjer v okviru svojih nalog opravlja naloge mediatorja, ali pa se zaposli v zasebnem zavodu za mediacijo, kjer se z leti po navadi specializira za posamezne vrste sporov, kot so družinski, gospodarski ali civilni spori (Zavod za zaposlovanje RS, 2021).

4.11 IZOBRAŽEVANJE

Najpogosteje ima mediator univerzitetno družboslovno izobrazbo, več let delovnih izkušenj in končano 52-urno usposabljanje s področja alternativnega reševanja sporov na ministrstvu za pravosodje (Zavod za zaposlovanje RS, 2021).

5 SODNI POSTOPEK ALI MEDIACIJA

5.1 POZITIVNI REZULTATI NEUSPEŠNE MEDIACIJE

V svoji študiji Schachter (2015) ugotavlja, da je končni cilj mediacije sicer poravnava, kar pomeni kompromis med sprotima stranema. Kljub prizadevanjem mediatorja, morebitnih odvetnikov, tožnika in toženega, se mediacija lahko ne izteče po pričakovanih in je sprti strani ne sprejmeta. Tudi najboljši mediatorji včasih ne morejo doseči poravnave (Schachter, 2015).

V takem primeru stranki lahko čutita razočaranje in neuspeh, še posebej če sta v mediacijski postopek vložili veliko svojega časa in denarja za samo pripravo postopka, plačali pristojbine mediatorju ter morda povabili priče in izvedence (Schachter, 2015).

Kot pravi Schachter (2015), po njegovih izkušnjah resnično neuspešna mediacija ne obstaja. Pravi, da tudi v primeru, ko z mediacijo stranki ne dosežeta dogovora, imata vseeno koristi od sodelovanja v samem postopku, saj sta po neuspešnem mediacijskem postopku bolje pripravljene na samo sojenje (Schachter, 2015).

Navaja nekaj otipljivih koristi neuspešno končane mediacije:

- Dober mediator začne s spodbujanjem obeh strank, da obrazložita svoje videnje nastalega problema. Tožnik in obramba predstavitva vsak svoj primer. Tako stranki dobita občutek, kako bo nasprotnik zagovarjal svoje stališče (Schachter, 2015).
- Če sta na vseh obravnavah prisotni obe stranki in sedita za mizo druga nasproti drugi, je veliko možnosti, da se bolje seznanita med seboj, spoznata resnične interese nasprotnika in njegovo osebnost (Schachter, 2015).
- mediator s poslušanjem obeh strank ti lahko seznanjeni s stvarnimi možnostmi zaključka mediacije (Schachter, 2015).
- Dogaja se, da odvetnik »slepo« verjame svoji stranki in vidi primer samo z enega zornega kota ter ni pripravljen sprejeti različice nasprotne strani. Mediator, ki je prvič seznanjen s tem primerom, ga morda vidi drugače in tako strankama lahko bolje predstavi oceno njunih možnosti na sojenju. Dober mediator bo strankama priskrbel povratne informacije in bolj objektiven pogled na njuno predstavitev primera (Schachter, 2015).
- Tudi če mediacija ne doseže poravnave med strankama, kljub temu pomaga zmanjšati vrzel med ponudbo in povpraševanjem. Po navadi (če ne kar vedno) ponudba mediacije, ki jo dobita stranki, ostane temelj sojenja. Ponudba mediatorja postavi temelje pri nadaljnjem sojenju. Po navadi se sojenja začnejo nekaj mesecev po mediaciji, zaradi česar se

stranke še zelo dobro zavedajo dela, ki ga je treba še izboljšati, pa tudi tvegaj (Schachter, 2015).

- V številnih primerih, ko je prišlo do fizičnih poškodb, bosta po neuspešni mediaciji tako poškodovanec kot tudi zavarovalnica lažje rešila spor na sodišču, saj bosta vedela, kako in na kakšen način razmišlja nasprotnik. Vedela bosta tudi, kaj sta ena in druga stran pripravljene sprejeti in česa ne. Omejitev pričakovanj obeh strani zaradi mediacije se po navadi izkaže za zelo koristno pri samemu nadaljevanju postopka (Schachter, 2015).

5.2 KAJ IZBRATI?

Orešnik (2011) v svoji študiji razlaga, da je mediacija v spornih razmerjih učinkovitejša kot sodni postopek. Pravi, da celoten postopek temelji na zaupnosti informacij (nobena informacija, ki izhaja iz postopka, ni dostopna drugim razen strankam postopka mediacije). Vse faze mediacijskega postopka so neobvezujoče in prostovoljne za vse stranke. Postopek mediacije strankam ne povzroča dodatnih stroškov. V mediacijskem postopku se rešujejo tudi vsa odprta vprašanja med strankami in ne le v okviru tožbenega zahtevka, postavljenega na osnovi spora (Orešnik, 2011).

Šporar (2017) v intervjuju razlaga, da ima mediacija v primerjavi s sojenjem na sodišču vrsto prednosti, saj je hitrejša, cenejša in zlasti strankam daje možnost trajne, skupne rešitve problema. Obenem je mogoča še pred sodnim postopkom in v najzgodnejših fazah nastanka spora, kar povečuje možnost, da prispeva k uspešni rešitvi (Šporar, 2017).

5.3 SODNI POSTOPEK

Orešnik (2011) v zborniku ugotavlja, da v nekaterih sporih, sprte strani premorejo dovolj modrosti in razuma ter jih rešijo same med seboj, brez posrednikov. A hkrati pravi tudi, da so nekateri spori take narave, da je posrednik nujno potreben. Posrednik – torej nekdo, ki bo odločil, katera stran ima prav, katera pa ravna v zmoti, je po navadi sodnik. Pri tem Orešnik (2011) misli na sodnika v kateri koli zadevi, po vrsti zadeve, po temelju zadeve ter po fazi postopka (Orešnik, 2011).

Postopek pred sodiščem je strogo formalističen. S splošnim zakonom in specialnimi, področnimi zakoni so uzakonjeni način začetka sodnega postopka, potek in zaključek postopka (Orešnik, 2011).

V formalnem pravnem postopku je sodišče omejeno s procesnimi pravili in z dopustnimi pravnimi sredstvi (Orešnik, 2011).

Sodišče odloča v pravnem postopku le v okviru postavljenega tožbenega zahtevka sprtih strank (Orešnik, 2011).

Sodišče s svojo odločitvijo razreši točno določen spor med strankama. Postopki pred sodiščem praviloma trajajo dolgo, stroški pa rastejo in rastejo, pa ne le stroški odvetnikov, temveč tudi stroški izvedencev in izdelave ekspertiz ter sodnih taks (Jovin Hrastnik, 2010).

Jovin Hrastnikova (2010) razlaga, da je Hitrost posameznega sodnega postopka odvisna od mnogih dejavnikov, na kar nekaj od njih posamezne stranke nimajo vpliva. V posameznem postopku stranka lahko tudi namerno zavlačuje potek sodnega postopka in na različne načine ovira zaključek sodnega postopka ter rešitev spora. Sprti strani po navadi ob začetku sodnega postopka prenehata komunicirati med seboj in šele po daljšem času pravedanja razumeta, kaj je dejanski predmet spora. Sodna odločba negativno vpliva na odnos med obema strankama. Ob zaključku postopka velikokrat celo stranka, ki »zmaga«, občuti nezadovoljstvo ob misli na porabljen čas, denar, predvsem pa na ta način skrhane odnose z nasprotno stranjo. Stranka, ki je v sporu izgubila, se čuti prikrajšano. Ob zaključku sodnega spora imamo zmagovalca in poraženca. Sodni postopek po navadi poveča stopnjo sovražnosti med strankama v prihodnosti. Nekateri spori pa so takšni, da sodni postopek ni najprimernejši način rešitve spora (Jovin Hrastnik, 2010).

V Sloveniji se v zadnjih letih daje vedno večji poudarek in vse več prednosti tako imenovanim alternativnim oblikam reševanja sporov, v katerih se spor med sprtima stranema reši in zaključi brez meritorne sodbe, kot je to v običajnem sodnem postopku. Pri tem se zgledujemo po Združenih državah Amerike in nekaterih celinskih državah, kjer poudarjajo prednosti alternativnih oblik reševanja sporov. Ena izmed alternativnih oblik reševanja sporov je tudi mediacija (Kresal, 2018).

6 EMPIRIČNE UGOTOVITVE

Čadej (2014) v svojem delu ugotavlja, da se je med empiričnimi raziskavami na primeru gospodarske mediacije na Okrožnem sodišču v Mariboru ugotovilo, da se ta še premalo uporablja. Število gospodarskih sporov, rešenih z mediacijo do leta 2009, se je najprej povečevalo, po letu 2009 pa je začel ta trend upadati. Sodišče je od leta 2006 do 2013 prejelo v obravnavo skupaj 1051 gospodarskih sporov, ki so se reševali z mediacijo, vendar se jih je uspešno rešilo le 39,2 odstotka (Čadej 2014).

Ižanec (2015) navaja, da je tudi analiza glede uspešnosti reševanja sporov, prek mediacije na delovnih sodiščih v Sloveniji pokazala, da je na vseh delovnih sodiščih še vedno prenizek odstotek podanih soglasij strank, ki so bile pripravljene rešiti spor s pomočjo mediatorja. V proučevanem obdobju od 2009 do 2013 so na vseh delovnih

sodiščih zabeležili 3148 zadev, od katerih je bilo soglasje strank za mediacijo podano v 3148 zadevah. V postopke mediacije se je uspešno rešilo 1569 zadev, kar predstavlja zelo visok delež uspešnosti (49 %) v proučevanem petletnem obdobju (Ižanec, 2015).

Za potrebe diplomske naloge in boljše razumevanje problematike nepoznavanja in posledično neuporabe mediacije kot alternativne možnosti za reševanje sporov smo opravili intervju z dvema priznanima slovenskima mediatorjema.

Povedala sta nam, da je mediacija v Sloveniji še premalo izkoriščena. Prvi intervjuvanec, gospod Jernej Šoštar, ki se z mediacijo ukvarja že od leta 1999, je ocenil, da se z mediacijo konča le dober odstotek vseh sporov v Sloveniji in je zato veliko premalo izkoriščena.

Druga intervjuvanka je bila mediatorka gospa Katarina Kresal, ki ocenjuje, da ima mediacija v Sloveniji kljub sedanji statistiki velik potencial, da se bo v prihodnosti še razvijala. Glede mediacij na prostem trgu, to je tistih, ki bi jih državljani lahko uporabili pred iskanjem rešitve svoje težave pred sodišči, pa upa, da se bo slovenska družba razvijala v smeri, ko ne bo več tabu iskati rešitve na alternativen in miren način.

Da bi razumeli, kako je videti pogodba o mediaciji in kaj vse mora vsebovati, smo nalogi dodali tudi osnutek te pogodbe. Pogodbo je oblikovalo podjetje Heliopolis d.o.o., ki je v lasti gospe Saše Einsiedler. Gospo Einsiedler smo prek telefonskega pogovora vprašali, ali bi nam za potrebe diplomske naloge dovolila njeno objavo, s čimer se je strinjala in nam dala dovoljenje za uporabo. Podjetje se sicer z mediacijo ne ukvarja več, saj se posveča drugim projektom, vendar je pogodba, ki jo predstavljamo v diplomski nalogi kljub temu še vedno ustrezna.

Za še boljše razumevanje problematike nepoznavanja mediacije smo pripravili tudi anketo, ki smo jo poslali 50 ljudem po e-pošti ter jim pojasnili, o čem je v njej govora ter da smo jo sestavili za potrebe diplomske naloge. Dobili smo zanimive odgovore. Anketirance smo vprašali, kakšno je njihovo poznavanje alternativnih možnosti za reševanje sporov. Vse vprašane osebe so bile starejše od 18 let ter različnih stopenj izobrazbe.

7 RAZLOGI ZA NEPOZNAVANJE MOŽNOSTI UPORABE MEDIACIJE

7.1 NEPOZNAVANJE MEDIACIJE

»Zakaj pa meni tega ni še nihče povedal?« je stavek, ki ga K. Kresal (2018), kot pravi, pogosto sliši od slovenskih managerjev. Pravi, da nemalokrat podoben komentar »uide« tudi pravnikom samim (Kresal, 2018).

Resnica je, pravi K. Kresal (2018), da ljudje v Sloveniji premalo vedo o alternativnih možnostih, ki jih imajo glede reševanja svojih sporov. V praksi pa se pojavi problem, saj se ljudje tistega, česar ne poznajo, na veliko izogibajo (Kresal, 2018).

Kresalova (2018) pove, da je v letu 2003 obširna raziskava o gospodarskih sporih in njihovih učinkih na podjetja, ki so jo izvedli v angleški svetovalni družbi BDO Stoy Hayward (Commercial Disputes survey, 2003), pokazala, da 87 odstotkov podjetij pri reševanju sporov prizadene ekstremna poraba časa, 70 odstotkov pa jih ne doseže poslovnih ciljev. Vprašanje, kako reševati spore, je za podjetje torej pomembno poslovno vprašanje, ki nikakor ne bi smelo biti prepuščeno pravnikom (Kresal, 2018).

Kresalova (2018) v svojem blogu pravi, da ima Slovenija zakonsko regulativo na področju alternativnih reševanj sporov dobro in obsežno urejeno, zaradi česar je po učinkovitosti sistema med evropskimi državami v samem vrhu sodišču pridružene mediacije. Slovenska družba pa o mediaciji še vedno ve zelo malo. Pri tem gre nepoznavanje lahko celo tako daleč, da še danes marsikdo misli, da gre pri mediaciji za meditacijo (Kresal, 2018).

7.2 INTERPRETACIJA ANKETE O POZNAVANJU MEDIACIJE

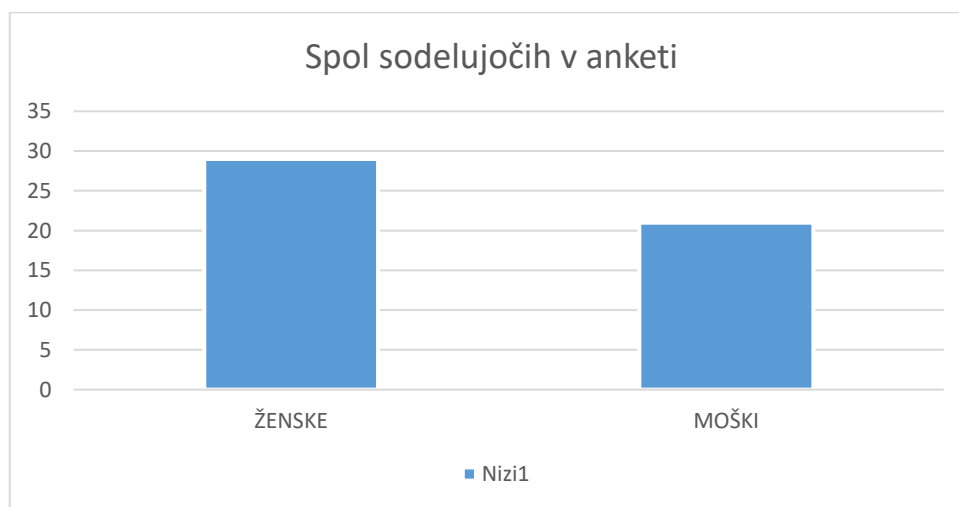
Za potrebe diplomske naloge, smo se odločili narediti anketo s 50 ljudmi. V anketi je sodelovalo 29 žensk, kar predstavlja 58 % vprašanih, in 21 moških, kar predstavlja 42 % vprašanih.

Tabela 1 prikazuje spol sodelujočih v anketi.

SPOL	ŠTEVILO SODELUJOČIH	ODSTOTEK
ŽENSKA	29	58 %
MOŠKI	21	42 %
SKUPAJ	50	100 %

*Tabela 1: Spol sodelujočih v anketi
(Lastni vir)*

Graf 1 prikazuje spol anketirancev.

*Graf 1: Spol anketirancev
(Lastni vir)*

Sodelujoče v anketi smo razvrstili v starostne skupine. Vsi so bili stari najmanj 18 let, najstarejši pa 79.

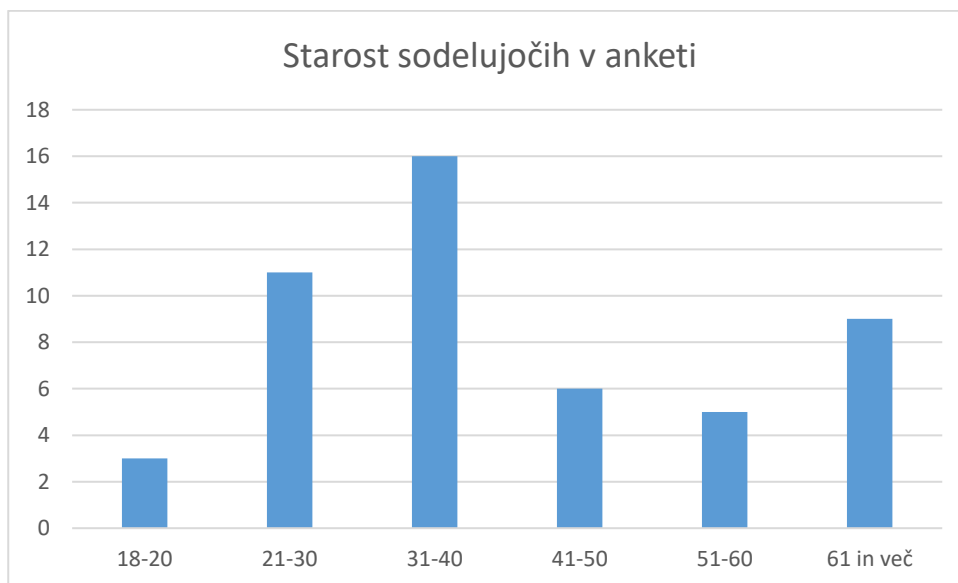
Iz spodnje razpredelnice je razvidno, v katere starostne skupine so sodelujoči spadali. Razpredelnica ne ločuje anketirancev po spolu, ampak le po starosti.

Tabela 2 prikazuje število sodelujočih v anketi po starostnih skupinah.

STAROST	ŠTEVILO SODELUJOČIH	ODSTOTEK
18-20	3	6 %
21-30	11	22 %
31-40	16	32 %
41-50	6	12 %
51-60	5	10 %
61 in več	9	18 %
SKUPAJ	50	100 %

Tabela 2: Število sodelujočih v anketi po starosti
(Lastni vir)

Graf 2 prikazuje starost sodelujočih anketirancev.

Graf 2: Starost sodelujočih anketirancev
(Lastni vir)

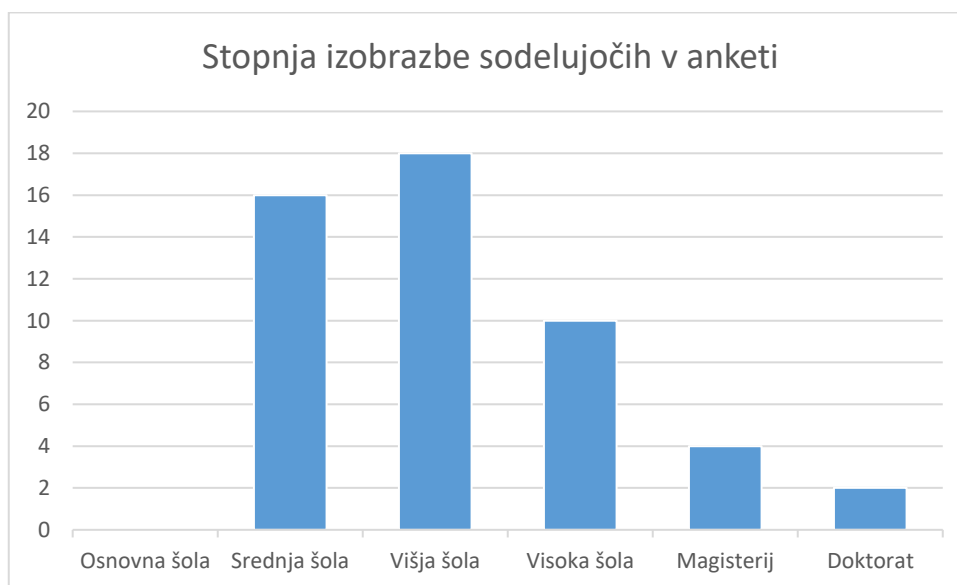
Sodelujoči v anketi so imeli dokončane različne stopnje izobrazbe, nekateri pa so se med sodelovanjem v anketi še vedno šolali. Vsem sodelujočim smo kljub doseženi stopnji poslali enaka vprašanja.

Tabela 3 prikazuje število sodelujočih v anketi po stopnji izobrazbe.

STOPNJA IZOBRAZBE	ŠTEVILO SODELUJOČIH	ODSTOTEK
Osnovna šola	0	0 %
Srednja šola	16	32 %
Višja šola	18	36 %
Visoka šola	10	20 %
Magisterij	4	8 %
Doktorat	2	4 %
SKUPAJ	50	100 %

*Tabela 3: Stopnja izobrazbe sodelujočih v anketi
(Lastni vir)*

Graf 3 prikazuje stopnjo izobrazbe sodelujočih anketirancev.

*Graf 3: Stopnja izobrazbe sodelujočih anketirancev
(Lastni vir)*

Kot je razvidno iz grafa, je imelo največ sodelujočih končano višjo stopnjo izobrazbe, nekateri pa so se, kot smo omenili, še vedno šolali, zaradi česar se bo njihova stopnja izobrazbe še dvignila.

Anketirance smo v anketi povprašali, kakšno je njihovo poznavanje možnosti za rešitev spora brez uporabe sodišča. Večina vprašanih je že slišala za mediacijo, nekateri pa so jo tudi že uporabili pri svojih sporih s strankami. Večina vprašanih je

imela pozitivne izkušnje, drugi so odgovorili, da se jim zdi mediacija pravilna in boljša izbira od reševanja spora na sodišču, tako da bi se tudi sami odločili zanjo.

Vprašani se v veliki meri strinjajo, da je mediacijski postopek bistveno hitrejši in cenovno ugodnejši postopek reševanja sporov. Predvsem se strinjajo, da je po zaključku mediacije v nasprotju s sodnim sporom mogoče obdržati dobro poslovno sodelovanje tudi pozneje v prihodnosti. Vprašani se strinjajo, da mediacija ne prinaša tolikšnih stroškov strankam, saj s skupnimi močmi lahko dosežejo finančno vsoto, ki ustreza obema stranema.

Večina anketirancev se strinja, da je mediacija način za reševanje sporov prihodnosti in se bodo v primeru potrebe zagotovo odločili zanjo.

8 ZAKLJUČEK

Iz vrste teoretičnih definicij in zgodovinskega razvoja smo spoznali mediacijo kot eno od najpomembnejših oblik modernega alternativnega reševanja sporov. Namesto da bi o sporu odločilo sodišče, prideta stranki s pomočjo mediatorja sami do sporazumne rešitve spora tako, da iz njega obe odideta kot zmagovalki. Mediacijo smo primerjali tudi z arbitražnim reševanjem sporov, ki je prav tako zelo pomembna oblika alternativnega reševanja sporov s številnimi prednostmi glede na sodni postopek, vendar pa v arbitražnem postopku tako kot v sodnem ena stranka pravdo izgubi, druga pa zmaga.

Mediacijo smo spoznali kot način reševanja spora s pomočjo tretje osebe (mediatorja), ki s svojim aktivnim spodbujanjem strank pomaga doseči sporazum, ki spor razrešuje in na novo ureja medsebojne pravice in obveznosti med njima. Na gospodarskem področju to pozitivno vpliva na nadaljnje poslovno sodelovanje strank.

Spoznali smo različna načela mediacijskih postopkov, kot so načelo prostovoljnosti, enaka obravnava strank, avtonomija strank, zaupnost postopka ter nepristranskost mediatorja, pa tudi dejavnike, ki vplivajo na uspešnost mediacije in različne pravne okvire, ki se v Sloveniji v različnih postopkih navezujejo na mediacijo. Poseben poudarek smo namenili vlogi mediatorja in opisu njegovega poklica.

V diplomski nalogi nam je vsekakor uspelo dokazati izhodiščno hipotezo, da je mediacija veliko ugodnejši način razreševanja sporov z mnogo prednostmi pred rednim sodnim odločanjem.

Kljub številnim prednostim smo na podlagi empiričnih podatkov ugotovili, da imamo v Sloveniji še veliko rezerve za širši razmah mediacije. Povprašali smo se o razlogih, zakaj se je ne uporablja v večji meri. Strinjamo se s komentatorji, da posamezniki in

pravne osebe v Sloveniji premalo poznajo alternativne možnosti reševanja sporov, še posebej mediacijo, in to kljub širokemu regulatornemu okviru, ki jo spodbuja.

Menimo, da se o uspešnosti mediacije tudi premalo govori v medijih. Objavljanje intervjujev z mediatorji o njihovih pozitivnih izkušnjah bi lahko veliko prispevalo k večji popularnosti mediacije.

9 LITERATURA

Crawley, J. in Graham, K. (2012). *Mediacija za menedžerje: reševanje konfliktov in ponovna zgraditev odnosov na delovnem mestu*. Ljubljana: Zavod Rakmo.

Čadej, N. (2014). *Uspešnost mediacije v gospodarskih sporih v Republiki Sloveniji*, diplomsko delo, Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta Maribor.

Društvo mediatorjev Slovenije. (2018). *O mediaciji*. Pridobljeno 3. 5. 2018 z naslova <http://www.slo-med.si/mediacije/o-mediaciji>

Društvo mediatorjev Slovenije. (2018). *Mediacije*. Pridobljeno 3. 5. 2018 z naslova <http://www.slo-med.si/mediacije>

Heliopolis d.o.o. (2018). *Pogodba o mediaciji*. Pridobljeno 1. 6. 2018 z naslova <http://www.heliopolis.si/wp-content/uploads/>

Gospodarska zbornica Slovenije. (2019). *Nova Ljubljanska mediacijska pravila*. Pridobljeno 15. 5. 2020 z naslova <https://www.qzs.si/Portals/SN-informacije-Pomoc/Vsebina/GG/2019/2019-februar/66.pdf>

Ižanec, T. (2015). *Uspešnost mediacije v Sloveniji*. Magistrsko delo, Ljubljana: Evropska pravna fakulteta.

Jovin Hrastnik, B. (2010). *Sodišča so pripravljena na uvedbo mediacije*. Ljubljana: STA. Pridobljeno 15. 5 2020 z naslova <https://siol.net/novice/slovenija/jovin-hrastnikova-sodisca-so-pripravljena-na-uvedbo-mediacije-197475>

Kresal, K. (2018). *Zakaj pa meni ni tega še nihče povedal?* Pridobljeno 24.4.2021 z naslova <http://www.katarinakresal.si/blog/zakaj-pa-meni-ni-tega-se-nihce-povedal/>

Kresal, K. (2013). *Mediacija: Kreativnejše in bolj življenjske rešitve sporov so Slovencem še nepoznane*. RTV SLO, MMC.

Mareschal, P. M. (2005). *What Makes Mediation Work? Mediators' Perspectives on Resolving Disputes*. *Industrial Relations: A Journal of Economy & Society*, 44(3), 509-517.

Mediacijsko okno d.o.o. (2013). *Vrste alternativnega reševanja sporov in mediacija*. Pridobljeno 15. 6. 2020 z naslova <http://www.mediacijsko-okno.si/o-mediaciji/vrste-alternativnega-resevanja-sporov-in-mediacija>

Mediacijsko okno d.o.o. (2013). *Prednosti mediacije*. Pridobljeno 24. 4. 2021 z naslova <http://www.mediacijsko-okno.si/o-mediaciji/prednosti-mediacije>

Mediation Matters (2011). *History of mediation*. Pridobljeno 10. 5. 2020 z naslova <http://www.mediationadr.net>

Milanovič, I. (2008). *Mediacija ali kako po mirni poti reševati delovne spore v dejavnosti bančništva Slovenije*. Pridobljeno 15. 5. 2020 z naslova http://www.sbs.si/files_vsebine/200911121225546/Mediacija_brosura.pdf

Orešnik, E. (2011). *Sodni postopek ali mediacija*. Zbornik 8. festivala raziskovanja ekonomije in managementa, Koper: Fakulteta za management. Pridobljeno 10. 6. 2020 z naslova <http://www.fm-kp.si/zalozba/ISBN/978-961-266-123-6/prispevki/023.pdf>

Prosenc, P. (2011). *Mediacija kot način reševanja konfliktov v podjetjih*. Diplomsko delo, Kranj: Višja strokovna šola B&B.

Ravnikar, U. (2013). *Uporaba transformativne mediacije v socialnem delu*. Diplomsko naloga, Ljubljana: Fakultete za socialno delo.

Razdrih, A. (2010). *Mediacija kot način reševanja sporov v delovni organizaciji – možnost uvedbe v konkretnem podjetju*. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Repas, L. (2011). *Mediacija v pravnem postopku*. Diplomsko delo, Kranj: Višja strokovna šola B&B. Pridobljeno 15.6..2020 z naslova https://www.bb.si/doc/diplome/Lidija_Repas-Mediacija_v_pravnem_postopku.pdf

Republika Slovenija, Okrožno sodišče v Ljubljani (2020). Pridobljeno 12. 6. 2020 z naslova http://www.sodisce.si/mma_bin.php?static_id=20200114093529

Schachter, B. (2015). *What positives can come out of an unsuccessful mediation?* Pridobljeno 5. 6. 2020 z naslova <http://esqsettlements.com/what-positives-unsuccessful-mediation/>

Služba Vlade RS za zakonodajo (2008). *Zakon o pacientovih pravicah*. Pridobljeno 30. 4. 2021 z naslova <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4281>

Služba Vlade RS za zakonodajo (2009). *Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah*. Pridobljeno 30. 4. 2021 z naslova <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5289#>

Služba Vlade RS za zakonodajo (2010). Zakon o alternativnem reševanju sodnih sporov. Pridobljeno 30. 4. 2021 z naslova

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5648>

Služba Vlade RS za zakonodajo (2017). Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o pravnem postopku. Pridobljeno 30.4.2021 z naslova

<http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6776>

Šporar, P. (2017). *Mediacija hitrejša in cenejša*. Pridobljeno 5. 6. 2020 z naslova

<http://www.gorenjskiqlas.si/article/20171203/C/171209947/1119/1036/mediacija-hitrejsa-in-cenejsa>

Uradni list Republike Slovenije (2013). Zakon o delovnih razmerjih. Pridobljeno 30. 4. 2021 z naslova

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/112301#201.%20%C4%8Dien>

Uradni list Republike Slovenije (2013). Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju. Pridobljeno 30. 4. 2021 z naslova

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2013-01-2509>

Zavod Rakmo d.o.o. (2018). *Kaj je mediacija?* Pridobljeno 3. 5. 2020 z naslova

<http://www.rakmo.si/mediacija.html>

Zveza Svobodnih Sindikatov Slovenije (2009). *Mediacija za reševanje sporov na delovnem mestu po mirni poti*. Ljubljana.

Zavod za zaposlovanje Republike Slovenije (2021). Opis poklica Mediator v sodnih sporih. Pridobljeno 30. 4. 2021 z naslova

https://www.ess.gov.si/ncips/cips/opisi_poklicev/opis_poklica?Kljuc=773

PRILOGA 1

Pri podjetju Heliopolis d.o.o. (2018) svojim strankam posredujejo spodnjo pogodbo o mediaciji.

POGODBA O MEDIACIJI

ki jo dogovorijo
udeleženci

in

mediatorka _____

kakor sledi:

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen (namen)

Pogodbene stranke uvodoma ugotavljajo, da je med njimi prišlo do spora, zato se s to pogodbo dogovorijo, da bodo poskušale dogovorno s pomočjo mediatorja kot tretje nevtralne osebe doseči medsebojni dogovor.

2. člen (mediator)

Udeleženci so se s to pogodbo dogovorili, da bo mediacijski postopek vodila mediatorka Saša Einsiedler, ki je članica Društva mediatorjev Slovenije.

Mediatorka bo pri svojem delu ravnala s skrbnostjo dobrega strokovnjaka in v skladu s standardi za mediatorje spoštovala določila etičnih načel, ki jih je sprejelo Društvo mediatorjev Slovenije.

3. člen (začetek mediacije)

Stranke se sporazumejo, da se šteje kot dan začetka mediacije dan, ko sta se s sklenitvijo te pogodbe sporazumeli za začetek mediacijskega postopka, kar je

_____ .

II. NAČELA MEDIACIJSKEGA POSTOPKA

4. člen (načelo prostovoljnosti)

Mediacijski postopek je prostovoljen in s tem tudi čas trajanja mediacijskega razmerja. Mediacijski postopek traja od trenutka, ko vse stranke podpišejo to pogodbo, do trenutka, ko katerakoli stranka ali mediator v kakršnikoli obliki naznanijo, da umikajo soglasje za mediacijo oz. do sklenitve dogovora.

5. člen (načelo nepristranosti mediatorja)

Mediatorka bo ves čas mediacijskega postopka s svojo nevtralno vlogo skrbela, da bo nepristranska do vseh udeležencev, da ne bo sodila o vsebini postopka ali končnega dogovora, ne bo sprejemala odločitev, pač pa bo prispevala h konstruktivnejši komunikaciji in usmerjala postopek k iskanju skupne rešitve in opozarjala na kršitve temeljnih pravil.

6. člen (načelo zaupnosti)

Vsi podatki, ki izvirajo iz mediacije ali so z njo povezani, so zaupni, razen če so se stranke sporazumele drugače, če njihovo razkritje zahteva zakon ali če je razkritje potrebno za izpolnitev ali prisilno izvršitev sporazuma o rešitvi spora.

Podatke v zvezi s sporom, ki jih mediatorka pridobi od stranke, lahko razkrije drugim strankam mediacije, razen če ji jih je stranka razkrila z izrecnim pogojem, da ostanejo zaupni.

Stranke, mediatorji in tretje osebe, ki so sodelovale pri mediaciji, se v arbitražnem, sodnem ali drugem podobnem postopku ne smejo sklicevati na spodaj naštetu oziroma predložiti kot dokaz ali pričati o:

- vabilu stranke k mediaciji ali dejstvu, da je bila stranka pripravljena sodelovati v mediaciji;
- mnenjih in predlogih glede možne rešitve spora, ki so jih stranke izrazile med mediacijo;
- izjavah ali priznanjih dejstev, ki so jih stranke dale med mediacijo;
- predlogih mediatorja;
- dejstvu, da je stranka pokazala pripravljenost sprejeti mediatorjev predlog za mirno rešitev spora;
- listinah, predloženih izključno za potrebe mediacije.

Določba prejšnjega odstavka velja ne glede na obliko podatkov in dokazov pa tudi ne glede na vrsto rabe podatkov.

Pogodba, poravnava ali druga oblika dokumenta, s katerim stranki dogovorno uredita nesoglasja, načeloma med udeleženci ni več krita z zaupnostjo po določenih tega člena, razen kolikor se stranki dogovorita, da predstavlja poslovno skrivnost in o pogojih dopustnosti njene uporabe. Za mediatorja ostaja zaupna tudi vsebina dogovora.

7. člen (načelo neformalnosti)

Postopek mediacije poteka neformalno. O srečanjih se ne vodi noben zapisnik, vabila se pošiljajo v kakršnikoli obliki, lahko tudi telefonsko.

Vsako posamično srečanje traja načeloma približno uro in pol, če se vse stranke ne dogovorijo drugače. Da se omogoči uresničitev te določbe in če je treba za doseganje enakega obravnavanja strank, mediatorka lahko omeji časovno izvajanje (debato) posameznega udeleženca. O omejitvi razprave se mediatorka lahko predhodno posvetuje z udeleženci.

Udeleženci odločajo, ali se bodo srečanj udeleževali z odvetniki ali brez njih, vendar se dogovorijo, da bodo to svojo morebitno namero napovedali tako, da bodo tudi morebitni drugi udeleženci lahko pravočasno angažirali svojo strokovno pomoč.

Snemanje mediacijskih srečanj ni dopustno.

8. člen (komediator)

Če se pred ali med mediacijskim postopkom pokaže potreba, mediatorka lahko predlaga udeležbo komediatorja, ki bo skupaj z mediatorko pomagal medirati med udeleženci. Komediator mora pristati na pogoje te pogodbe.

Komediatorja se plača pod enakimi plačilnimi pogoji kot mediatorko.

9. člen (načelo spoštovanja postopka)

Udeleženci so ves čas mediacijskega postopka dolžni spoštovati to pogodbo in sprotne zaveze, ki jih bodo sprejemali kot delovne zaveze, da se doseže napredek v dogovarjanjih.

Udeleženci se zavežejo, da bodo spoštovali mediatorčina postopkovna navodila (procesno vodstvo) na skupnih in ločenih srečanjih.

Udeleženci so seznanjeni, da je neupoštevanje prevzetih dogovorov in neudeležba na srečanjih lahko razlog za mediatorčin umik soglasij v mediacijskih postopkih.

10. člen
(ravnanje strank med medicacijo)

Udeleženci medicacije se strinjajo, da je za okrepitev medsebojnega zaupanja nujno takšno ravnanje, ki ne slabša odnosov in ni konfliktno, zato so pripravljeni sodelovati pošteno in zasledovati svoje interese, pri čemer so pripravljeni poslušati in razumeti tudi interese drugih udeležencev ter skupaj tvorno iskati tako rešitev, ki bi bila sprejemljiva za vse udeležence.

11. člen
(skupna in ločena srečanja)

Mediacija bo potekala na skupnih srečanjih, na katerih se bodo udeleženci odprto pogovarjali o možnih načinih sklenitve dogovora, in na ločenih srečanjih mediatorja s tistimi udeleženci, ki imajo enake interese, ali po potrebi celo s posamičnimi udeleženci. Ločena srečanja so lahko del mediacijskih srečanj ali pa so dogovorjena posebej, lahko so opravljena na sestanku fizično navzočih strank in mediatorke ali pa so izvedena telefonsko.

Podatke posameznega udeleženca, ki jih pridobi mediatorka na ločenih srečanjih, mediatorka lahko uporabi v razgovorih na skupnih in ločenih srečanjih z nasprotnimi udeleženci, razen če jih udeleženec mediatorki posreduje kot zaupne.

12. člen
(trajanje medicacije)

Udeleženci se sporazumejo, da traja medicacija predvidoma do.....; pri čemer se dogovorijo, da se čas trajanja medicacije lahko sproti prilagaja interesom in volji vseh udeležencev in mediatorja.

13. člen
(kraj srečanj)

Udeleženci se bodo sproti dogovarjali za kraj naslednjega mediacijskega srečanja. Če ta kraj ne bo izrecno dogovorjen drugače, se šteje, da se bo srečanje izvajalo v prostorih mediatorke na Ulici Stare pravde 11 v Ljubljani.

III. STROŠKI POSTOPKA

14. člen (stroški mediacijskega postopka)

Sodelovanje odvetnika posameznega udeleženca v mediaciji ni strošek tega mediacijskega postopka in ga nosi vsak udeleženec sam.

Mediatorki za vodenje postopka mediacije pripada nagrada v skladu s Tarifo Društva mediatorjev Slovenije.

Stroški mediatorke znašajo: nagrada za delo mediatorke in njeni materialni stroški (vključuje tudi potne stroške).

Nagrada za delo mediatorke znaša _____ eur (€) zvišano za DDV na vse začete pol ure dela, ki jih mediatorka porabi za delo v tej mediacijski zadevi. Delo po tem določilu zajema tudi telefonsko komuniciranje.

Mediatorka je dolžna voditi evidenco porabljenega časa in jo je dolžna predložiti stranki ob zaključku vodene mediacije.

Mediatorka obračunava nagrado za delo in stroške po zaključeni mediaciji. Račun, skupaj z obračunom evidence porabljenega časa ter materialnih stroškov, zapade v plačilo v roku 8 dni od izstavitve računa.

IV. KONČNE DOLOČBE

15. člen (prehodne in končne določbe)

Mediacijski postopek se zaključi:

- z umikom soglasja katerekoli stranke te pogodbe; če imajo ostale stranke interes nadaljevati mediacijo za ožji obseg spora, o tem lahko sklenejo novo pogodbo;
- s sklenitvijo dogovora v zeleni obliki (2. člen te pogodbe);
- s skupno ugotovitvijo, da mediacija ni uspešna, ali pa
- s potekom predvidenega časa za mediacijo (12. člen te pogodbe), če zahteva prenehanje mediacije iz tega razloga katerakoli stranka.

16. člen

Vsak udeleženec lahko kadarkoli odpove pogodbo, pri čemer se zavezuje poravnati mediatorki do tedaj nastale stroške.

17. člen

Ta pogodba je zapisana v treh enakih izvodih, od katerih se vsakemu pogodbeniku nameni po en izvod.

Morebitne nejasnosti iz te pogodbe bodo stranke reševale sporazumno, v duhu načel ZMCGZ, Uncitralovih pravil o mediaciji ter upoštevaje skupne interese strank.

Udeleženci

Mediatorka

V _____, dne _____

(Heliopolis, 2018)

PRILOGA 2

Za potrebe razumevanja mediacije in vloge mediatorja smo opravili intervju z dvema priznanima slovenskima mediatorjema, in sicer z g. Jernejem Šoštarjem in go. Katarino Kresal. Povprašali smo ju naslednja vprašanja in zapisali njune odgovore. Oba mediatorja sta bila izjemno prijazna in ustrezljiva.

INTERVJU Z MEDIATORJEM JERNEJEM ŠOŠTARJEM

1. Koliko časa se že ukvarjate z mediatorstvom?

Z mediatorstvom se ukvarjam že od leta 1999.

2. Kako se pripravite na mediacijski postopek?

Pripravim se tako, da se v mislih naravnam na udeležence in poslušanje. Kot mediator ne morem vnaprej vedeti, kakšna bo rešitev ali v čem je bistvo težave, tako da se naravnam predvsem na to, da bom čimbolj zbrano poslušal in prispeval k temu, da bosta udeleženca čim bolj konstruktivno komunicirala glede zadevane problematike.

3. Koliko časa v povprečju traja mediacijski postopek?

Pri nas mediacija v povprečju traja med 5 in 10 ur – odvisno od kompleksnosti problematike in zaostrenosti spora ter števila udeležencev. So tudi primeri, ki se uspešno zaključijo hitreje, in pa taki, za katere je treba več časa.

4. Ali Slovenci poznajo mediacijo kot alternativo sodnemu sporu? Je mediacija še vedno premalo poznana in posledično premalokrat uporabljana?

Rekel bi, da so že slišali, da pa si ne predstavljajo prav dobro, kako mediacija poteka. Mnogo strank pa si mediacijo predstavlja le kot postopek, ki je povezan s sodnimi spori, ne poznajo pa samostojne mediacije. Nasplošje je mediacija v Sloveniji še premalo poznana in se posledično premalo uporablja.

5. Ali sprotima stranema obrazložite, kaj od mediacijskega postopka lahko pričakujeta?

Na začetku vsake mediacije se vsaj na kratko pogovorimo o poteku mediacije in njenih značilnostih ter moji vlogi pri tem. Če imajo stranke dodatna vprašanja ali dileme, si vzamemo čas tudi za pogovor o tem.

6. Koliko sporov odstotkovno gledano se v Sloveniji reši z uporabo mediacije?

Manj kot en odstotek. Po moji oceni predvsem zaradi nepoznavanja mediacije kot take.

INTERVJU Z MEDIATORKO KATARINO KRESAL

1. Kako dolgo se že ukvarjate z mediacijo kot alternativno možnostjo reševanja sporov med strankama?

Z mediacijo kot procesom za reševanje medsebojnih sporov se ukvarjam že od samega začetka uvedbe mediacije na slovenska sodišča kot sistema sodišča pridruženih mediacij. Leta 2010 sem se zaposlila na Okrožnem sodišču v Ljubljani v Službi za alternativno reševanje sporov (SARS).

To je pomenilo, da se od takrat naprej z mediacijo ukvarjam ne samo »ljubitelsko«, temveč tudi profesionalno. Po nekaj letih službovanja v SARS sem postala vodja programa za sodišče pridružene mediacije, kar je pomenilo, da je bil razvoj in organizacija mediacij na največjem slovenskem sodišču moja delovna obveznost. Trenutno se najbolj posvečam šolski in vrstniški mediaciji, ki jo uvajam in razvijam tako v Sloveniji kot tudi v tujini.

2. Kako ste se počutili, preden ste prevzeli svoj prvi primer, in kako ste se počutili, ko ste ga uspešno zaključili?

Iskreno povedano, sem imela izjemno veliko tremo in tik pred začetkom sem podvomila vase, ali sem res dovolj strokovno podkovana, da sočloveku lahko pomagam rešiti njegov problem. Neozirajoč se na svoje občutke sem se pogumno podala v novo izkušnjo. Bila sem iskrena in izhajala sem iz sebe in svojih lastnih prepričanj. Mediacija je stekla in hitro prišla do uspešnega zaključka. Iskrena hvaležnost v očeh strank je bila potrditev, da sem iz pravega testa za mediatorko. Lasten občutek zadovoljstva in na nek način tudi ponosa pa je bil tisti, ki mi je dal zagon za pogumen vstop v svet mediacij kot mediatorke.

3. Koliko časa (okvirno) je potrebno za pripravo na posamezni mediacijski primer in kako se pripravite?

Glede priprav na mediacijo imamo mediatorji različne poglede ter s tem povezano različne pristope. Zagotovo je dobro, da se mediator predhodno poglobi v primer, če gre za neko zahtevno in strokovno zadevo, a po drugi strani je bistvo mediacije to, da stranke same najdejo rešitev za svoj spor, mi kot mediatorji pri tem zgolj pomagamo in vodimo proces komunikacije na način, da pripelje do skupne rešitve. V tem smislu se sama na mediacijo ne pripravljam tako, da predhodno preučim zadevo, temveč se pripravim psihično tako, da na mediacijo pridem sproščena, spočita, napolnjena z energijo ter predvsem iskrena v svoji želji po pomoči. Mnenja sem namreč, da predhodna analiza problema zna okrniti mediatorjevo nepristranskost ter ga podzavestno voditi pri njegovem delu v smer, za katero meni, da je pravilna. Ne glede na omenjeno pa je najpomembnejše to, da je mediator suveren in strokoven pri svojem mediiiranju in da vodi mediacijo na način, da jo vsi udeleženci občutijo kot pravično in kot nekaj dobrega zanje. Mnenje mediatorja na koncu koncev niti ni pomembno. Vloga mediatorja je zgolj to, da s svojo pomočjo omogoči sptima

stranema najti takšno rešitev, ki jima bo omogočala nadaljnje in »normalno« medsebojno sodelovanje.

4. Kakšne sposobnosti in strategije mora imeti in znati uporabljati uspešen mediator?

Strokovnost in znanje s področja komunikacijskih in psiholoških veščin je zagotovo nekaj, kar mediatorja naredi dobrega. Če pa govorimo o uspešnem mediatorju, pa so ob strokovnem znanju, ki ga mediator absolutno mora imeti, izjemno pomembni še njegov občutek za sočloveka, empatičnost, osebnost ter predvsem energija mediatorja kot osebe, saj mu to omogoča pridobiti zaupanje strank v postopku mediacije.

5. Kako mislite, se bo mediacija razvijala v prihodnosti, in ali jo bodo Slovenci uporabljali večkrat, kot je to že ustaljena praksa v tujini?

Sama verjamem, da ima mediacija v Sloveniji velik potencial in lepo ter uspešno prihodnost. Slovenija izjemno veliko vlaga v vzgojo družbe, ki bo kompetentna, spravljiva, pa tudi v rešitev usmerjene komunikacije. To mediacija zagotovo ponuja. Ob tem verjamem, da se vsaka mediacija, naj si bo uspešna ali neuspešna, dotakne tistega, ki v njej sodeluje, ter ga spremeni. V mediaciji namreč mediatorji stališča preoblikujemo v interese ter preteklost in zamere spremenimo v planiranje skupne prihodnosti. To pomeni, da prav vsi udeleženci mediacije spremenijo svoj referenčni okvir ter zrejo v prihodnost nekoliko drugače.

Slovenija je glede mediacij v Evropi priznana kot ena izmed najuspešnejših držav, naš sistem predvsem sodišču pridruženih mediacij pa kot primer dobre prakse, ki ga Evropska komisija priporoča drugim članicam. Prepričana sem, da se bo ta del mediacij, sodišču pridruženih mediacij, uspešno razvijal tudi v prihodnje. Glede mediacij na prostem trgu, se pravi tistih, ki bi jih državljani lahko uporabili pred iskanjem rešitve svoje težave pred sodišči, pa upam, da se bo slovenska družba razvijala v smeri, da ne bo več tabu iskati rešitve na alternativen in miren način. Kot pedagog, katerega glavna vizija je vzgojiti strpno in komunikacijsko večšo družbo, pa si želim, da bi državljane opolnomočili do te mere, da sodišč in mediatorjev v daljni prihodnosti sploh ne bi več rabili.

PRILOGA 3

ANKETA O POZNAVANJU MOŽNOSTI UPORABE ALTERNATIVNIH NAČINOV ZA REŠEVANJE SPOROV

Spol: (prosimo ustrezno obkrožite)

ženska moški

Starost: (prosimo, ustrezno obkrožite)

od 18 do 20 let
od 21 do 30 let
od 31 do 40 let
od 41 do 50 let
od 51 do 60 let
od 61 let naprej

Stopnja izobrazbe (prosimo, ustrezno obkrožite)

a) osnovna šola
b) srednja šola
c) višja šola
d) visoka šola
e) magisterij
f) doktorat

1. Ste že slišali, da je mogoče spor med dvema strankama rešiti tudi brez sodnega postopka?

a) da (Kako?)
b) ne

2. Veste morda, kaj je mediacija?

a) da (obrazložitev do največ 5 stavkov)
b) ne

3. Veste morda, kakšne so prednosti uporabe mediacije v primerjavi s sodnim postopkom?

a) da (obrazložitev do največ 5 stavkov)
b) ne

4. Ali mislite, da je spor z uporabo mediacije rešen hitreje kot s sodnim postopkom?

a) da (obrazložitev do največ 5 stavkov)
b) ne (obrazložitev do največ 5 stavkov)

5. Kaj mislite, kateri način je za stranki finančno ugodnejši?

- a) sodni spor (Zakaj?)
- b) mediacija (Zakaj?)

6. Kdaj mislite, da obstaja možnost nadaljnjega sodelovanja med sptima stranema?

- a) pri sodnem sporu
- b) pri mediaciji

7. Na kakšen način se konča spor z uporabo mediacije?

- a) ena od strank izgubi in mora plačati vse stroške postopka
- b) stranki se sporazumeta in plačata sorazmerni delež stroškov postopka

8. Ali bi v primeru morebitnega lastnega spora uporabili mediacijo kot način njegove rešitve?

- a) da
- b) ne
- c) ne vem še

Najlepša hvala za sodelovanje!

PRILOGA 4

STATISTIČNO POROČILO O SODIŠČU PRIDRUŽENIH PROGRAMIH MEDIACIJE ZA LETO 2019

Vsako leto Okrožno sodišče v Ljubljani izda poročilo o številu uspešno ali neuspešno zaključenih mediacijskih postopkih za preteklo leto (Okrožno sodišče v Ljubljani, 2020).

Tabela 4 prikazuje statistične podatke za leto 2019 za vse zadeve skupaj na Okrožnem sodišču v Ljubljani.

LETO	SOGLASJA		MEDIACIJA ZAKLJUČENA				
	Število zadev, ponujenih v mediacijo	Soglasje podali obe stranki*	Uspešno **	Neuspešno	SKUPAJ ***	Uspešne pridružene zadeve ****	SKUPAJ *****
2019	2434	605 (24,9 %)	297 (56 %)	233	530	33	330 (62,3 %)

*Tabela 4: Poročilo Okrožnega sodišča v Ljubljani za leto 2019 – vse skupaj
(Vir: Okrožno sodišče v Ljubljani, 2020)*

Legenda:

* Število zadev, v katerih sta obe stranki podali soglasje za mediacijo in so bile dodeljene mediatorju. Število ni nujno enako številu zaključenih mediacij, saj se nekatere mediacije, za katere je bilo dano soglasje v določenem letu, v tem letu še niso zaključile.

** Število uspešno rešenih mediacij glede na število zaključenih mediacij.

*** Število zaključenih mediacij.

**** Med uspešno končane pridružene sodne zadeve spadajo tiste zadeve, ki so se poleg sodne zadeve, ki je bila mediatorju dodeljena v reševanje, uspešno končale v postopku mediacije. Ker je namen mediacije celostna ureditev spornih razmerij, se v mediaciji poleg zadeve, ki je bila mediatorju dodeljena v reševanje, lahko rešujejo tudi drugi sodni spori, ki potekajo med strankami mediacijskega postopka in katerih rešitev je pomembna za celovito ureditev razmerij med strankami mediacije. Število uspešnih pridruženih zadev smo začeli beležiti v letu 2007.

***** Število uspešno končanih sodnih sporov v mediaciji. Vključuje število uspešnih mediacij in število uspešno zaključenih pridruženih zadev (Okrožno sodišče v Ljubljani, 2020).

Tabela 5 prikazuje pravdne zadeve.

LETO	SOGLASJA		MEDIACIJA ZAKLJUČENA		
	Število zadev, ponujenih v mediacijo	Soglasje podali obe stranki	Uspešno	Neuspešno	SKUPAJ
2019	258	124 (48,1 %)	44 (41,9 %)	61	105

Tabela 5: Poročilo Okrožnega sodišča v Ljubljani za leto 2019 – pravdne zadeve
(Vir: Okrožno sodišče v Ljubljani, 2020)

Tabela 6 prikazuje družinske zadeve.

LETO	SOGLASJA		MEDIACIJA ZAKLJUČENA		
	Število zadev, ponujenih v mediacijo	Soglasje podali obe stranki	Uspešno	Neuspešno	SKUPAJ
2019	370	214 (57,8 %)	141 (66,8 %)	70	211

Tabela 6: Poročilo Okrožnega sodišča v Ljubljani za leto 2019 – družinske zadeve
(Vir: Okrožno sodišče v Ljubljani, 2020)

Tabela 7 prikazuje gospodarske zadeve.

LETO	SOGLASJA		MEDIACIJA ZAKLJUČENA		
	Število zadev, ponujenih v mediacijo	Soglasje podali obe stranki	Uspešno	Neuspešno	SKUPAJ
2019	1472	168 (11,4 %)	73 (53,3 %)	64	137

Tabela 7: Poročilo Okrožnega sodišča v Ljubljani za leto 2019 – gospodarske zadeve
(Vir: Okrožno sodišče v Ljubljani, 2020)

Tabela 8 prikazuje okrajna sodišča pod okriljem Okrožnega sodišča v Ljubljani.

LETO	SOGLASJA		MEDIACIJA ZAKLJUČENA		
	Število zadev, ponujenih v mediacijo	Soglasje podali obe stranki	Uspešno	Neuspešno	SKUPAJ
2019	334	99 (29,6 %)	39 (50,6 %)	38	77

Tabela 8: Poročilo Okrožnega sodišča v Ljubljani za leto 2019 – okrajna sodišča
(Vir: Okrožno sodišče v Ljubljani, 2020)